4

GEORGII TARTREAUX
EPISCOPATUS VORMATIENSIS
PHYSICI

EPISTOLA

APOLOGETICA

VIRI CELEBRIS

BALTH. LUD. TRALLES

MEDICI VRATISLAVIENSIS.

ADVERSUS

ANTONIUM DE HAEN

ARCHIATRUM CÆSAR.

IN CAUSA

DE CICUTÆ USU.

1767.

PERILLUSTRIS DOMINE!

Jam a XXXIV. fere annis medicus ſum, & ab haud multo paucioribus me talem eſſe pœnitet; hodie in primis, ex quo ſcilicet litteras tuas ad perilluſtrem Tralles 3. Februarii anno 1765. ſcriptas legi, in quibus felices Cicutæ exitus reipſa falſos, & infelices reipſa veros perſuadere eniteris. Et certe non immerito.: Quis enimvero religioſus medicus, & ut conditio ejus exigit, quis præ ceteris hominibus vitæ integer, & probus medicus non doleat, non ingemiscat, non dolere, non ingemiscere debeat, quod noſtram artem amplexus fuerit, hancce exercere teneatur, quæ etſi origine divina & ratione ſcopi, momenti præſtantiſſimi, nihilominus tamen, ex hominum perverſitate omnium artium confuſiſſima & incertiſſima facta eſt.

 Artem:

Artem: quæ licet ſpinis vix evellendis referta, labyrintis interſepta multiplicibus, ſine tuto duce, aut ſaltem ſine duce, tuto ab omnibus habito, hodie tamen regularum certarum loco, uniformium, experientia conſolidatarum, nobisque dubiis in noſtris opportune ſubvenientium, hodie crebrius adhuc quam præteritis temporibus, apud plerosque illorum, qui eam exercent, quique magiſtri artis illius æſtimantur, nihil aliud offert, quam immenſam inauditarum ſtupendarumqué contradictionum congeriem, quam facta ab hoc modo affirmata, ab illo ſine intermiſſione negata, aut ſaltem in dubium revocata, quam acerbas niſi ſemper, frequentiſſime ſaltem ex inordinato & malevolo affectu profectas diſcuſſiones; ex invidia nempe, ex amore commodi proprii; ex vana gloria aut ex aliis odioſis æque portentis, quæ ſub ſpecioſo veritatis protegendæ velo obvolvuntur.

Hæ ſunt imagines, quarum ad aſpectum terribilem, aut anxii nimium, aut nimium temerarii, incœptis in omnibus

nibus efficimur, nisi cœlestia quasi lumina nos perpetuo illustrent & dirigant. Unde fit etiam, (& quidem jure ac merito:) ut præda concedamur comœdis aptissima, miserrimumque generi humano ludibrium. O nos felices tamen! si sceleſtiſſimi inter homines non propterea reputemur.

Non mihi exprobraveris, spero, Vir perillustris, me in his exagerandis nimium esse (utinam hoc jure posses) quod exinde in humanum genus redundaret emolumentum, pœnam accusationi iniquæ debitam, ex se gravissimam licet, mihi levissimam tamen redderet.

Sed, proh dolor! nihil his probatu facilius, quæ ita in medium profero: Et, absit a verbis injuria, nihil, pace tua dixerim, his probandis est aptius, quam tuæ ad Dominum Tralles litteræ.

Ejusmodi momentis quasi coactus, Te, Vir perillustris, præ aliis aggredior, timoremque illum supero, quo ab omni conflictu cum eo viro retrahi viderer, cujus sagacitate & solertia statim evertendus & conterendus eram,

nisi ipsemet scutum mihi telis suis impenetrabile suppeditasset.

Tu aliunde, Vir perillustris, quem nulla religio deterrere potuit, ne modo scilicet tam inepto & tam contumelioso, inter alios bene multos, non perillustrem Störck tantum, collegam tuum (parum enim tibi fuisset, inquies fortasse) Sed illustr. Van Swieten ipsum lacesseres, qui olim benefactor tuus exstitit, &, ut tua sonant scripta, tibi non secus, ac illis, qui inter nos non se cœco animo regi permittunt, hodie adhuc existit oraculum; cujusque candor, æquitas, religio doctrinam & eruditionem in eo vastissimam adæquant.

Tu, quod mirum adhuc, & stupendum magis, qui postquam fructuosis laboribus medicinæ progressus non unica quidem ratione promovisti, non dubitasti, non refugisti ipsi in litteris tuis plagas infligere crudeles, & ita, ut a nemine tam vilis, tam contemtibilis, quam a Te facta fuerit. Juxta Te enim mendacia sunt illa omnia, quæ certa, quæ inconcussa, que fundamen-

tis

tis ſuffulta validiſſimis exhibebat; unde concludere in promtu eſt, cetera, quæ docet, non alterius lanæ aut virtutis æſtimanda, proindeque ab ea nihil ulterius offerri, præter indigeſtam errorum & falſitatum farraginem; dum nos interim medici, funeſtiſſima deceptorum caterva, orbique univerſo formidanda, propinamur.

Tu denique, qui illorum oblitus, quibus adſtrictus eras, erga Te ipſum multo magis ob locum, quem occupas, incurius, erga artem medicam, erga collegas tuos illiberalis, qui quidem collegæ a Te quaſi conculcati, ſe numero triginta & amplius, ob deſpectam ſicophantarum conditionem, qui decipiuntur & decipiunt, depreſſos vident, hoc tamen cum ſolatio, quod gratis, & a Te ſolo hoc ipſis contingat, Tu, inquam, Vir perilluſtris, nec debes nec potes etiam malam in partem accipere, ſi, ubi cauſæ mihi datæ & conquerendi, & artis medicæ, meique ipſius vices deplorandi ordine referuntur, nomen Tuum primo loco legendum occurrat.

Videamus tamen an jure an merito: Sed antequam res, ut ſunt, ſingillatim exponam, hic ſincere & nullatenus pro fuco faciendo coram Deo & hominibus teſtor.

1mo. Me nulla præoccupata opinione nullove factioſo ſpiritu duci, aut commoveri, nullius, niſi æquitatis artiſque medicæ, partes defendendas ſuſcipere.

2do. Nec Te, nec alium quemlibet, vel in re tenuiſſima ſuboffenſum velle.

3^{tio}. Scopum mihi alterum non eſſe, qnam ut palam in lucem prodeat, tantum ex horrendis inter eos diſſidiis, qui artem medicam docent & exercent; quantum præſertim ex litterarum tuarum textura & ſerie, & medicæ arti, & medico ſimul detrimenti accidere. Quam immerito itaque Tu cicutam vilis pretii efficere enitaris, fidemque tot caſibus negatam velis, qui cum tot peritiſſimorum teſtimoniis medicorum inſanabiles haberentur, Cicutæ nihilominus uſu ſanati ſunt, præſentes litterae demonſtrabunt.

His igitur diligenter præmiſſis, ut ab omni ſuſpicione & exprobratione,

ſicuti

ſicuti ſpero, immunis præſter, ad rem ipſam tandem devenio.

Liber primus experimentorum perilluſtris Störck de Cicuta, typis mandatus anno 1760. Caſus complectitur XX.

Liber ſecundus anno 1761 editus caſus continet XXXVII. Supplementum ipſius, quod anno eodem prodiit, caſus offert XXII. In appendice anni 1763. caſus XIV. circiter reperire eſt.

His caſibus caſus XX. addidit clariſſimus Locher in noſocomio ſancti Marci Viennæ medicus. Tandem a clariſſimo Collin noſodochii a ſancta Roſalia medico caſus XLI. anno 1764. inſcribendi propoſiti ſunt. Qui quidem omnes caſus collective ſumti intra quatuor quinqueve annos, caſus CLVII. ob oculos ponunt.

Plerique autem illi caſus ad Scirrhos ſive tumores ſcirrhoſos ad carcinomata ejusdem generis in diverſis, & externis & internis corporis partibus pertinent. Reliqui vero intelliguntur de variæ ſpeciei morbis & alio quocunque medio non ſanandis. In primis de ulceribus,

fiſtulis, cariebus, ſcabie, impetigine, lepra, lue venerea, gonorrhæis, albo fluxu, menſtruis ſuppreſſis, affectionibus ſcorbuticis & ſcrophuloſis, yſchiadicis doloribus &c.

Hæc omnia mala, pauciſſimis exceptis, ope extracti, cicuta vel penitus curata, vel in melius ſaltem converſa ſunt.

Ex perilluſtrium Störck & Collin teſtimonio peractæ ſunt curationes illæ, videntibus plurimis Viennenſibus medicis, profeſſoribus chirurgisque, quos nominant: in primis vero vidente illuſtriſſimo Van Switen.

Quamvis autem tot tamque felices exitus ſortita fuerit Cicuta, ingenue tamen fatetur perilluſtris Störck, hanc in multis ejusdem notæ caſibus virtute aliquando caruiſſe, nunquam vero nocuiſſe. Hinc Cicuta ab eo non proponitur inſtar infallibilis, bene vero inſtar ſaluberrimi remedii, quod vim ſuam ſæpe exerit, ubi cetera nihil proficiunt remedia, ubique media vix non ſunt deſperata. Ita etiam Dominus Collin & plures alii.

Legi-

Legitur in libro ſecundo perilluſtris Störck de pluribus tum in vicinia, tum remotis in locis medicis, qui ſcripſerint ad eum circa Cicutam: ſcilicet hanc a ſe adhibitam fuiſſe in iisdem caſibus, quibus ipſe, & vi teſtimonii ejus, eodemque fere cum fructu & diſcrimine, non ſanavit quidem ſemper ſed nunquam nocuit Cicuta; Hic duo nominantur medici in Hiſpano noſocomio Viennæ, a quibus eadem & cum eodem ſucceſſu inſtituta ſunt experimenta. Alter eſt clariſſimus Haſenöhrl, quem tantopere, & merito quidem, in tuis ad amicum litteris laudas. Alter eſt clariſſimus Avenbrucker, cui, non ſine omni fundamento, aſſenſum in caſu controverſo non ultro concedere videris.

Evolvatur inſuper diarium medicum Pariſienſe ab anno 1760. ad annum 1765. Vndecim numero ex variis locis medici, tres chirurgi, iique omnes Galli, ſine conſenſu mutuo, uno ſcilicet ignorante, quid eſſet alter acturus, ibi caſus ſupra 40. retulerunt de Scirrhis, ſcrophulis &c. quæ Cicuta (duobus tantum exceptis) curavit radicitus. Et

Et ne res a me auctae & inflatæ appareant, utque apertum unicuique constet (istud ægre annoto) non manu veritatis exaratum legi pagina 22. epistolæ Tuæ, ab omnibus Europæ medicis & chirurgis, nonnullis Viennensibus exceptis, inutilem Cicutæ virtutem in Scirrhis & cancris deprehensam fuisse; *dum reliqui per universam Europam medici atque chirurgi Cicutam deprehendant esse ad hos morbos curandos ineptam.*

Habebis infra, juxta ordinem, quem in diario servant, nomina medicorum & chirurgorum illorum, una cum casibus ab iisdem relatis brevissime delineata.

Est clarissimus L' Allement Esprnæi medicus; ex cujus testimonio anno 1760. mense decembri, diarii pagina 511. Scirrhosæ obstructiones, hepatis, lienis, mesenterii, illæque jam per 5. annos inveteratæ, & potentissimis remediis insuperabiles, Cicuta tamen superatæ & sanatæ.

Est clarissimus Marteau Abbamalæo medicus: quo quidem fidem faciente

auno

anno 1761. menſe Martio, darii pagina 121. affectiones ſcrophuloſæ violentiſſimæ, Cicutæ celeriter ſatis operanti cedere coactæ ſunt.

Eſt clariſſimus Aubelique Novioduni medicus: ſi ei credatur, eodem anno menſe Auguſto, diarii pagina 129 tumor Scirrhoſus quadrimus, craſſitudine enormis, intus in hypogaſtrica regione, Cicuta diſſipatus eſt.

Eſt clariſſimus Diſmillevile inſulæ in Flandria medicus, illo ita teſtante, eodem quoque anno 1761. menſe aprili, diarii pag. 322. bimuli in palpebra carcinoma, aliis antea in caſſum tentatis medicamentis, Cicuta fuit curatum.

Eſt clariſſimus Landeutte in civitate Biche vulgo dicta medicus. Hic eodem pariter anno 1761, menſe Septembri diarii pagina 223. ita de duobus morbis: alter fuit lien ſcirrhoſum in viro debilitato prorſus & extenuato, & ibi nihil omnino profuit Cicuta: alter fuit ſcirrhoſus tumor in mammis apud juvenem adhuc matronam & ibi malum ſanavit Cicuta.

Eſt

Eſt clariſſimus Pelet Milialdi medicus: dicit iſte eodem Anno 1761. menſe Decembris, diarii pagina 519. exulceratos oculos, manus lupia deformes Cicuta ſanitati reſtituta eſſe.

Eſt clariſſimus Finantneveu Brigantini noſocomii chirurgus primarius: ab illo accipimus eodem anno 1761. diarii pagina 522. parotides obſtructas, nec non ulcera Scirrhoſa in cruce Cicuta penitus fuiſſe curata.

Eſt clariſſimus Decotes in civitate Meru ex Bellovacenſi diſtrictu chirurgus: docet hic de duobus vero exulceratis cancris, uno ad faciem, altero ad manum, quod poſt adhibita ſine fructu cetera quæcunque remedia, tandem feliciſſimo cum exitu in auxilium convocata fuerit Cicuta.

Eſt clariſſimus Haſſon facultatis Pariſienſis doctor: qui anno 1762. in ſupra dicto diario, pagina 533. de carcinomatoſo tumore in collo verba facit: qui quidem tumor non reipſa Cicuta ſanatus fuit, ſed propterea tamen in peius non delapſus eſt.

Eſt

Eſt clariſſimus Agaſſon Lecturnenſis medicus: ille anno 1763. ejusdem diarii pagina 127. ulcus cancroſum in labiis commemorat. Hoc non curavit Cicuta, verum eſt, ſed non nihil tamen juvit, & revera curaſſet, niſi caſus omnino fuiſſet deſperatus.

Eſt clariſſimus Bieshaar Bergamhæmii chirurgus: ac eo in eodem diario pagina 455. menſe Maio, anno 1763. de cancroſo tumore in lingua fit mentio: fuit amputatus ille tumor & amputatione facta curationi integræ profuit admodum Cicuta.

Eſt clariſſimus Ehrhard Redershæmii in Alſatia medicus, juxta idem diarium hic menſe Septembri, anno 1763. pagina 195. de Cicuta diſſertationem expreſſim edidit, in qua diſſertatione circa finem caſus refert XVII. nempe XIV. ab Argentinenſibus medicis ſibi communicatos & III. alios, quos ipſemet tractavit. Caſus illi verſantur partim circa ſcirrhoſos tumores inveteratos in parte ventris inferioris; partim circa antiquata ulcera, eaque ſpeciei periculoſiſſimæ.

fiſſimæ. Verſantur etiam circa cancros venereos in matrice aliisque in locis, circa ejusdem pariter generis carcinomata. Taceo opthalmias ſeroſas, taceo & illa omnia mala cæteris quibuscunque remediis prorſus inſanabilia, tandem Cicuta perfecte ſanata. Admonet interim, ſibi non ſecus, ac perilluſtri Störck in plurimis aliis & ejusdem notæ caſibus, Cicutam infertilem fuiſſe.

Eſt clariſſimus la Routure Amovi, in Chaloſia pariter medicus: iſte aſſeverat pagina 502. decantati diarii, anno 1764. menſe Julio, a ſe, mediante Cicuta, verum in naſo cancrum curatum fuiſſe.

Eſt clariſſimus Dupuy de la Porcherie Monſpelienſis medicus: hic ut virtus colliquefaciens expreſſæ Cicutæ in ſtrumis demonſtretur, anno 1765. menſe Martis, pagina 219. ejusdem ſemper diarii, obſervationes non nullas proponit: & ut eadem virtus innoteſcat in carcinomatibus ſive cancris, in exoſtoſibus, etiam cum carie, alias pagina 223. addit obſervationes. Novem profert in

medi-

medium casus, qui ad tumores scrophulosos plerumque ulcerosos, in collo & in aliis corporis partibus spectant. Hi, etsi speciei tenacissimæ, tamen Cicuta radicitus curati evanuerunt.

Silentio prætermitto celebres æque ac eruditos auctores diarii medici illic jam toties nominati: scilicet clarissimum Vandermonde, & clarissimum Roux, prioris in adeo laborioso & utili opere successorem meritissimum; utriusque sententia, & certe illa non levioris est habenda ponderis in arte nostra medica, nedum Cicutæ adversetur, quin imo ei plurimum favet.

Jam satis superque est, credo, ut apertum constet, non minus in Gallia, quam Viennæ, & multis aliis in locis exstitisse medicos, qui in Cicuta virtutes easdem, nisi constanter, sæpissime saltem deprehenderint, quos deprehendit ipse perillustris Störck, pro plerisque allatis casibus, & inprimis pro scirrhis & cancris.

Quoad aliarum gentium medicos satisfeci, si tres quatuorve ex illis appellaverim.

Appello perilluſtrem Vanderbelen in Lovanienſi univerſitate profeſſorem, qui ſcribit, ſe in horrendo carcinomate curando, Cicuta, & hac cum exitu feliciſſimo, uſum eſſe.

Appello clariſſimum Kaiſin Leodienſem medicum, virum non minus integritate, quam eruditione ſua ſingularem. Hic olim ſicut Tu, magni Boerhaavii diſcipulus teſtatur mira, quæ Cicuta patravit, in vetuſtiſſima ac indolente ſcroti duritie & in ani fiſtula; quin imo in nephriticis doloribus.

Appello clariſſimum Ioannem Vanderbelem egregium Bruxellenſem medicum: a ſe, ut ſcribit, adhibita eſt Cicuta mirifico cum exitu in podagra, in phtiſi, in lichenibus, in Rheumatiſmis, in cataractis, in cachexiis &c.

Appello ipſummet celeberrimum Tralles, ad quem Tuæ diriguntur litteræ, quemque arbitrum & judicem in controverſa materia habere non detrectas: a capite etiam literarum tuarum, Vir perilluſtris, fateris, ab ipſo auctore Tibi ſcriptum fuiſſe; Breslavii, eodem mo-

modo fere ac Viennæ, Cicutæ vim ac virtutes apertam in lucem proferri.

Appello tandem clarissimum Vendenblock veteranum Bruxellæ medicum: qui de Bella donna tractando, mense Februario anno 1761. pagina 108. tomo 14. diarii Parisiensis Cicutam laudat; quando scilicet in cancris, pro quibus potissimum necessaria est, propinatur; unumque commemorat cancrumCicuta omnino sanatum.

Omitto hic in finibus nostris plures veré celebres medicos, apud quos hodie adhuc, & sæpissime cum fructu usus cicutæ est familiarissimus.

Et ut gravioris adhuc ponderis tot, tot illustrium medicorum in gratiam, Cicutæ testimonia reddantur, unum affero locum unius epistolæ mihi consulenti ab illustrissimo Van Swieten die 21. Septembris anno 1764. conscriptæ.

Invidia, inquit ille, malevolus amansque contradicere animus non nihil molitur, ut tollatur de medio Cicutae usus. Servet unusquisque, per me licet, suum sentiendi modum. Ego utilem experior Cicutam, hoc mihi sufficit. Et magni facio peril-

lustrem Störck, a quo ad nos remedium istud pervenit.

Quæ cum ita sint, liceat quærere, vir perillustris, an remedia, an facta multa in tota medicina reperire sit evidentius certa, firmius stabilita, prudentiori confirmata experientia, auctoritate consignata ponderosiori, proptereaque fide ampliori digna, quam ista Cicutæ vis, & virtus in casibus prænumeratis? Præsertim si ad memoriam revocetur inter veteres medicos Hyppocratem & Galenum, utrumque artis medicæ parentem, omissis aliis bene multis, laudibus cicutam & illius usum extulisse; extulisse pariter inter recentiores celeberrimos, perillustrem Astruck. Hanc frequenter in scirrhosis cancrosisque, ulceribus matricis adhibitam volunt. Hic facile, spero, præmium Cicutæ concesseris, nisi tamen contendere volueris, solem meridie non lucere.

Tu tamen, vir perillustris, etsi ita res se habere inficiari non possis; Tu primo loco, & quidem jure, in una ex eruditissimis Europæ universitatibus professor; Tu, cujus tenerrimi erga genus hu-

humanum affectus pari paſſu cum ſcientia in ſcriptis tuis ideo majoris apud nos ponderis factis ſemper incedere viſi ſunt; Tu inquam ita convictus, non minus ſecure tamen, quam audacter in litteris jam non ſemel commemoratis ad perilluſtrem Tralles, aſſeveras & tueris fortiter.

1$^{mo.}$ Omnia, quæ in favorem Cicutæ jactata ſunt, puras inmaginationes (ne parcamus verbis) pura mendacia eſſe: quodque, ut credibilius fiat, immiſces inter alia.

2$^{do.}$ Omnes ſucceſſus, omnia prodigia de illo remedio huc uſque decantata nullibi uſquam exſtitiſſe, nullibique reipſa hodie ad huc exiſtere, niſi in præoccupata illuſtriſſimi Van Swieten opinione, qui, huic remedio fidem conciliare enititur, cuiusque ſpectabilis in medicina auctoritas, una ſimul cum poteſtate gradus procurandi, nominatos Viennenſes medicos primum in hujus medicamenti favorem præverterit: illi deinde, ut contingere ſolet, exteros medicos eundem induxerunt in errorem.

3tio. Addis, & illud disertis verbis, quia Tu, Vir perillustris, illius voluntati obtemperare renuisti; quia noluisti scilicet testimonio, & encomiis remedium comprobare, quod in omnibus tentaminibus tuis, non se aliter unquam, quam vel inutile vel nocivum, aut aliquando etiam lethiferum exhibuerat, Te odium ipsius gravissimum incurrisse, ut Tibi bellum apertum indixerit, Ex illo odio natas persecutiones impuneque grassantes calumnias, quæ Te vix in tuto vivere permitterent. (Nota accusationes illas in illustrissimum van Swieten, sæpe etiam in perillustrem Störck & ceteros Viennenses medicos, Cicutæ patronos cadere.

Agnosce, vir perillustris, ibi dari omnino inauditam, ex hominum memoria, saltem ita publica suspectae fidei exprobrationem, nec non quam maximos, contra nos omnes, clamores edentem contradictionem, & quod plus est adhuc contumeliosissimam criminationem erga eos, quos Singillatim aggrederis, ut ut insontes sint. Quae omnia tanto plus condemnanda sunt,

quod

quod non hic de theoria (quod forſan tolerandum foret) ſed de factis, & unice de factis agatur.

Enim vero, vir perilluſtris, ut non odioſa eſt iſta a Te delineata imago, & medicorum in univerſum, & illorum, quos ſeorſim laceſſis? Imago in primis illuſtriſſimi tui præſidis, hoc munere tamen adeo digni! (quæ quidem propius adhuc poſtea introſpiciemus) ut vilis, ut abjecta a Te depingitur medicina? nonne a Te, ut jam dixi, periculoſiore, quam a nemine usquam, data occaſione, fides ei denegabitur? non erit enim, juxta Te, niſi falſitatum ſcaturigo, fatalisque ex confuſis, incertis, erroribus, contradictionibus, conteſtationibus, coagmentatio, Non poterit humanum genus, niſi raro & caſu quaſi fortuito, in doloribus ſuis dulce levamen ab ea exſpectare, licet ab initio ad hunc finem inſtituta fuerit.

Hæc ſunt, quæ ſerie ſaltem naturali ab inceptis Tuis, ſive rectis, ut perſuadere cupis, ſive omni fundamento deſtitutis, ut per ſe patet, emanant & profluunt.

Retro revolvantur diſſenſiones, diſcuſſiones, nimium in medicina ab illius origine ad noſtra uſque tempora. Frequentes fuerunt quidem fervidiſſimæ, aliquando etiam funeſtiſſimæ; nunquam tamen ex eis iſtud concludere fas fuit, quod, Te anſam dante hodie ad opprobrium artis, opprobriumque noſtrum concludere manifeſtiſſime licet.

Itaque opus illud Tuum in ſuo genere unicum profectum præſertim a viro tam celebri, & officio tam eminenti, jure præpoſito (laudes illas enim mereris & ultro Tibi tribuimus) opus illud tuum, omni ſemota præoccupatione, aſſertionem meam recte ſtabilire poteſt, Medico medicum eſſe, nunc deplorandum & quaſi erubeſcendum.

Priusquam autem ad probationes deveniamus, quas mihi facile eſt ſubminiſtrare, & ceteris jam fuſe allatis, de meo ſubjungere, ut tua ſcilicet impugnetur de Cicuta ſententia, nunc laboris inutilis haud videtur, præcipua ſaltem epiſtolæ tuæ loca, quæ magis ad rem faciunt, in compendium redigere.

Inde

Inde facile intelligetur, utrum loca ipſa, ſeparatim etiam a probationibus, non contra Te reipſa teſtentur & pronunciênt; utrum non manifeſtiſſime demonſtrent molitiones tuas tum adverſus Cicutam & artem, tum adverſus collegas tuos & illuſtriſſimum præſidem tuum imprimis, a principio veritati prorſus extraneo exortas eſſe? Sic igitur mentem aperis tuam.

1mo. Pagina 4. epiſtolæ tuæ ubi de pilulis e Cicuta factis: *Jam ultra Sexennium*, ergo anno 1759. nam epiſtola tua die Februarii 3. anno 1765. primum exarata eſt, ergo ultra annum ante prima experimenta perilluſtris Störck publici juris facta) *illas pilulas dederat mihi illuſtriſſimus noſter praeſes van Swieten, ut in Scirrho & cancro earum vires explorarem (ſuppreſſo quamvis plantae nomine) quod publicare, nedum ſibi licere aiebat. Quo autem audax in experiendo eſſem, ſuam ille fidem, ſuam interpoſuit experientiam: neque profecto vel hilum haeſitavi fide munitus tanta atque auctoritate.*

Si tuis fides adhibenda verbis, Vir perilluſtris, non perilluſtris Störck ipſe, bene vero illuſtriſſimus Van Swieten primo pilulas invenit, licet tamen ex ipſius ſupra commemorata epiſtola contrarium appareat, pagina 34. numero 21. Juxta Te enim jam vim & virtutem illarum, antequam easdem Tibi committeret, exploraverat & deprehenderat, eoque fine tantum eas a Te exploratas voluit, ut, earum virtute ita magis ac magis confirmata, luce tandem publica & etiam per prelum dignæ redderentur. Quæ quidem agendi norma, quoquo modo conſideretur, candorem in eo mirabilem prætereaque nihil oſtendit. Confiteris inſuper & modo ſane illi auctori glorioſiſſimo, ampliſſimam illius auctoritatem, pretium & pondus in arte noſtra medica: *Neque vel hilum haeſitavi tanta auctoritate munitus.*

2$^{do.}$ Pagina 5. ſic Te præbes intelligendum: *Experimenta igitur actutum inſtitui eaque bene multa, antequam, qua uterer, Cicutam eſſe noſcerem* (hoc plenam continuamque illuſtriſſimi tui præſidis teſta-

teſtatur fiduciam) poſtquam paulo inferius dixiſti, remedium hoc a Te adhibitum inauſpicatos ſemper exitus ſortitum eſſe. Addis tamen pagina 6. *Interea aliorum recenter vulgatis experimentis, tanquam (NB.) propriis meis gaudebam, & ubique laudabam (NB.) cognitae tunc mihi Cicutae vires.*

Hoc profecto notatu dignum eſt & incomprehenſibile. Experimenta tua, ita enim pagina 6. aſſeveras, huic remedio minime favebant. *Quod autem, inquis, experimenta illa minus favebant, ego inſtituebam eadem auctiora.* Quomodo ergo laudare tum ubique poteras Cicutæ Tibi cognitæ vires? Hoc non capio; hocque Tibi ſoli ſolvendum relinquo.

3tio. Pagina 6. circa finem ita loqueris: *Atque ita fere biennio egi (utendo nempe Cicuta.) Tandem cum ea experimentorum meorum infelicitas eſſet, ut, quibus Cicutam ſpatio anni dimidii, anni integri & ſesqui dederam, eorundem ſaneſcerent non nulli, plures in deteriora laberentur, unus periret alterque.* Grates Deo, quod Tibi uni hæc omnia

con-

contigerint! Aſt cum Tu teſtimonia medicorum numero ultrà triginta rejicis & inter cetera rejicis teſtimonia illuſtriſſimi Van Swieten, Störck &c, poterit pariter, nulla Tibi illata iniuria, tuum hac de re in dubium revocari teſtimonium.

Pergis: *quum praeterea ſimiles querelae aliorum*, (eorum ſcilicet, qui quoque præoccupati fuerant,) *aures circumſonarent, penitus, fateor, animus vacillavit.* Sed cur, quæſo, illa vacillatio? Nonne ex prædictis: tanta auctoritate munitus; erigendus erat animus? nonne ex illo: ſuam interpoſuit experientiam; arcendum erat omne dubium? An facile præſupponere potuiſti, ab homine, quem ipſemet tanti ponderis & momenti in re medica confiteris, in inſtituendis experimentis erratum fuiſſe? Adde, quod experimenta ex libro primo perilluſtris Störk, tunc Tibi præſto fuerint. Igitur allegata illa vacillatio, ficta incertitudo illa haberi non poſſunt, niſi ut præludium præparatorium ad iſtam plus quam ſtupendam, quam nobis deſtinabas, orationem.

Hæc

Hæc ſunt Tua verba pagina 7. *Interea obſtupeſcens inaudio libellum de Cicuta alterum prelo mandari. Itaque illuſtriſſimum praeſidem adire ego, ipſique infortunia mea exponere, diaria 23. aegrorum, quas ab initio in curam ſusceperam, monſtrare.*

Diſtuliſti itaque uſque ad editionem libri 2. experimentorum perilluſtris Störck, id eſt, diſtuliſti unum alterumve fere annum, nec citius illuſtriſſimo præſidi de exitu & conſectariis creditorum Tibi experimentorum relationem feciſti. Tu præſertim, Vir perilluſtris, qui cum ſis cum eo civis eiusdem urbis, eiusdem univerſitatis, eiusdem corporis membrum; promotus ad eundem gradum, gradu uno excepto, eum ſi non quotidie, ſæpiſſime ſaltem videre & ſalutare potueris.

Quod ſi Te, tam incongrue erga ipſum, quam hoc tua narratio indicare videtur, reipſa geſſeris, quid iure ac merito ſuſpicari ille non potuit ex tam intempeſtivo de hac re ſilentio, & de circumſtantiis, quibus poſtea illud rumpebas? Unum indicabat contemtum

haud

haud mediocrem, Quid dico? Contemtum iniuriosissimum. Alterum detegebat mentem jam longe antea conceptam, hoc in posterum aggrediendi, quod hic & nunc de facto aggrediebaris.

Enim vero quid necesse erat infelices exitus tuorum experimentorum (si illa tamen infelicia) tam longo tempore reticere? Eo tempore præsertim, quo pro prima vice edita sunt perillustris Störck experimenta. Quare nedum vocem tunc, sicuti par erat, & altius ad huc, quam antea, reclamando extuleris, illa e contra ut Tibi recte cognita & approbata laudavisti? Quare denique exspectavisti donec altera hujus auctoris experimenta prelo mandarentur, ut tunc modo, & non prius, os de Tuis aperire inciperes? Quid ad ista, quæso? quid dicendum? quid cogitandum? Nonne fateri teneris, ænigmatis illius solutionem ab ore veritatis non exspectandam esse; aut saltem hæc obscura, modo ad laudem tuam conducente, in scriptis tuis non elucidari.

Ulterius progrederis: *Itaque obtestari per omnia sacra, nihil ultra publici juris fieri permitteret, donec quae a pluribus caperentur experimenta numerosiora, omnem amovissent haesitationem.* O! singularem sane deprecationem! Non attendisti, ut credo, ad omnia quæ continet? îta, vir perillustris, ut Tibi fieret satis, tenebatur præses tuus illustrissimus, & sibimet, & perillustri Störck, indelebilem infamiæ notam infigere, licet tamen ab omni noxa uterque mundus foret. Scilicet revocandus erat a prelo liber, quem prelo tamen dignum judicaverat, quique altera perillustris Störck de Cicuta experimenta ipso vidente & approbante facta complectebatur.

Necesse erat, ut tam absurdo procedendi modo aperte declararet, omnia experimenta, quæ a se cum successu instituta Tibi dixerat, non secus ac illa ex libro primo illustris Störck, quæ certa compererat, quæque reipsa certa erant, esse nihilominus falsa & ad decipiendum excogitata.

Audi-

Audirem ultro, Vir perilluſtris, quid Tu homini Tibi talia & in tali caſu proponenti eſſes reſponſurus, aut quid facturus? Te moderatiſſimum volo. Sed an ita tamen apud Te quieſcit moderata bilis, ut hominem adeo inurbanum non ſtatim domo ejiceres? Vox firma ſatis Tibi non eſſet, ut plenis faucibus, & merito quidem, ad iniuſtitiam exclamares.

Attamen ex eo, quod præſes tuus illuſtriſſimus non potuerit, etiamſi voluerit, his obtemperare, quæ, repugnante ratione, ab eo extorquere cupiebas, anſam inde arripis illum adverſus Te, eorum inſimulandi, quæ art. 24. n. 3. ſupra retuli, & a quibus tamen hunc, ut certo ſcio, omnes remotiſſimum iudicant.

Sic Tu, Vir perilluſtris, pagina 8. & immediate poſt ea, quæ hic pagina anteriore initio articuli 37. leguntur, de re eadem pergis: *Non expedit enarrare, quis fuerit colloquii finis: noſſe ſufficiat NB. indictum mihi bellum ab eo die, (ideſt ab eo die, quo praeſidem tuum illuſtriſſimnm adire tandem decreviſti) fuiſſe, idemque huc usque*

con-

continuare duntaxat, sed ingeminare &c.

Parum est dura adeo usurpasse verba; nihil est illis contumeliosius quæ pagina 62. epistolæ tuæ leguntur, quæque gemens refero. Audiamus: *Interim, inquis, Vir amicissime,* (perillustrem Tralles alloqueris) *miserandam meam cogita sortem, quem, quod torrenti me opponam,* NB. *odium inique persequitur, calumniae impune lacerant, & omne deserit tutamen.*

Ut recte animadvertere potes, Vir perillustris, nihil in loco epistolæ meæ superius citato Tibi gratis & sine causa imputatum est. Sed animadvertere simul potes & debes, imo concedere & fateri, hinc veritatem, quacum tua dicta non quadrant, gravissime offendi. Quis vel minus acute cernens, non privata statim detegat agendi incitamenta, quæ erroris detegendi desiderium minime redolent? Hoc adhuc patebit clarius, nonnullis observationibus super stupenda illa epistolæ tuæ loca supra breviter factis.

Cui veniſſet unquam in mentem, hujus texturæ accuſationes, quales his in locis deprehendere eſt, in illuſtriſſimum Van Swieten cadere poſſe? In illum nempe præſtantem virum, ita de tota arte medica, de unoquoque medico, & fortaſſe de Te præ aliis bene meritum? In illum virum, quem inſignis probitas non minus, quam vaſtiſſima eruditio clarum fecit, in illum denique virum, ut paucis omnia dicam, quem regina totius orbis auguſtiſſima & potentiſſima, fiducia dignum ſua judicat, cui pretioſiſſimos dies ſuos credit ad conſervationem, quemque in præſtitorum memoriam officiorum beneficiis gratioſiſſime cumulat.

Hunc tanti pretii virum, una cum aliis bene multis æque famæ integris, mendacem, perſecutorem, uno verbo, ſycophantam impudentiſſimum a nobis haberi cupis.

O deplorandam ſane hominum conditionem! Ergo non incanuit, non emarcuit vir ille egregius, inter perpetuas & immenſas ſtudiorum aſſiduitates, pro fratrum ſuorum utilitate, niſi ut

præmii loco, ab eisdem crudelissime dilaceraretur? An audiendus es, an sustinendus absona adeo in virum doctissimum animi rectitudine & moderatione, ut omnes norunt, præcellentem proferre non dubitans? In virum, qui, ut tumet ipse refers ration. med. part. X. fol. 297. qui anno 1762. Tui periculosissimo detenti morbo amore plusquam, ais, fraterno curam gessit, Teque ex orci faucibus adeo feliciter eripuit.

In virum tandem Boerhaavii magni olim discipulum primum & carissimum, in virum, cujus certam consummatamque experientiam, & peritiam ora omnia, omnibusque in locis, prædicant? An audiendus an sustinendus es, inquam, cum talia tali viro attribuis? Quis vel maxime phlegmaticus tibique addictissimus animus ad hæc non ardere, non excandescere possit?

Quod ad me attinet, qui cursum fere complevi, quique jam eam attigi ætatem, ubi omnia sine fuco apparere solent, & qui consequenter hodie adhuc magis, quam unquam ante, veritatum evangelicarum exercitium summo honori,

nori, utpote felicitati conſequendæ ſummopere neceſſarium duco, ac reputo, ſi ego erga minimum fratrum meorum, eumque præſertim tam inſontem, prout omnes ſciunt eſſe illuſtriſſimum van Switen, ita me conſcium experirer, neſcio fateor, quid non facerem, ad me, tali culpa mundandum.

Perſcrutemur vero, utrum aliquam veri ſpeciem bellum illud, perſecutio illa, calumniæ illae, pericula denique illa numero 40. & 42. commemorata præ ſe reipſa ferant?

Reſpondeo ad primum: Si Cicuta ea revera fuiſſet, qualem ipſam exhibes, & niſi præſes tuus illuſtriſſimus experimentis, & a ſe, & a perilluſtri Störck inſtitutis, fretus ſincere perſuaſum habuiſſet, eam pro remedio ſaepiſſime efficaciſſimo, nunquam vero funeſto adhiberi poſſe, tunc fatendum eſt, non tam Tibi, quam univerſo generi humano bellum indixiſſet; juxta Te enim venenum illi præparaſſet præſentiſſimum, contra quod tamen ſe tueri non ei tam facile fuiſſet, quam Tibi, prop-

ter

ter hic & nunc veneno illi conciliatam auctoritatem.

Incredibile porro eſt, imo abſurdum, ſuſpicari de viro, qui decem luſtrorum ſpatio, & amplius aquam & ſanguinem, ſi ita loqui fas eſt, die ac nocte deſudavit, de viro, qui poſtquam primæva florentis vitæ tempora ceterorum hominum bono & conſervationi conſecravit, hodie adhuc, non obſtante tamen oneroſo ſibi, non ſecus ac mihi, annorum pondere, debita eiusdem vitæ reliqua æque generoſus ac religioſus conſecrare pergit. Incredibile eſt, inquam, imo abſurdum, de tanto viro vergente ad finem machinatam ita generis humani ruinam ac perniciem ſuſpicari. Vix tam odioſa de audaciſſimis ſupponi poſſent hiſtrionibus aut circumforaneis.

Itaque ſi Tibi, ut ais, bellum ab illuſtriſſimo tuo præſide indictum fuerit, non eo fine ſaltem, quem inſinuare conaris; non venenum, bene vero ſaluberrimum remedium defendere intendebat. Sive ipſe, ſive perilluſtris Störck, remedium iſtud primo invenerit, verum ſemper & conſtans remane-

bit, utrique ſummas in perpetuum grates fore perſolvendas.

Quare vero Tibi bellum indixiſſet? Nonne ſatis erat, ſi Te a pretio æſtimationis ſuæ excluſiſſet. Nemo ſine qualicunque agit incitamento, unicuique ſcopus eſt ſemper, ad quem agendo tendit, quonam vero tendere voluiſſet, aut potuiſſet præſes tuus illuſtriſſimus per prætenſum illud bellum.

Primo certus eſſe potuit, auctoritatem ſuam, ſine recurſu ad arma, auctoritati tuæ in medicina & ubicunque ſemper eſſe prævalituram, veritatemque vias ſibi intra nubes, quibus illam obvolvere eniteris, eſſe aperturam. Præterea non habebatur auctor remedii hic in controverſiam venientis, Non filius erat remedium iſtud patrem ita excoecans, ut ex paterna caritate vitiis cognitis ut vitiis inepte patrocinaretur. Re bene peracta totum decus in perilluſtrem Störck redundabat, quemadmodum & dedecus totum, ſi revera erratum fuiſſet. Secundo nihil omnino illuſtriſſimo tuo præſidi a Te timendum erat, ipſi nequaquam nocere potuiſti:

nec

nec æmulationi, nec invidiæ aderat locus. Quin imo ſub tutela excellentiſſimorum operum, nomen famaque ipſius telis omnibus ſtabant impervia, per favores & beneficia reginæ auguſtiſſimæ, cui addictus erat, certa & ſtabilis facta fuerat ejus ſors & conditio: pervenerat ſcilicet ad celſiſſimum humanorum deſideriorum cumulum, ſumme honoratus, ſumme contentus, nihil ei, quod ulterius proſequeretur, ſupererat.

Quænam ergo, quæſo, neceſſitas, quod momentum, quis finis hunc commovere potuiſſet, ut Te tam crudeli bello perſequeretur? An ut Te fortaſſe e tuo loco everteret? Sed ipſe Te evexit ad locum quem, nunc occupas, Te dilectiſſimum olim habuit diſcipulum, Te magnopere laudavit ſemper, quod quidem ex litteris mihi ad huc præ manibus probare facillimum eſt.

Luce ergo meridiana clarius eſt, bellum iſtud, de quo tam amare conquereris, & ita intellectum, ſicut intelligi cupis, nullibi, niſi in phantaſia tua exiſtere; ex ſerie tota totius orationis tuæ

patet, nomine belli hoc a Te appellari, quod cum bello ne leviſſimam quidem retinet ſimilitudinem, imo ab omni ſpecie belli toto coelo diſtat.

Eſt hæc illuſtriſſimi tui præſidis indifferentia, quam fervido erga te ſuo zelo opponere procul dubio coactus fuerit, atque iuſta fiduciæ ſuæ ad alterum translatio, dum tuum erga ſe adeo ſtupendum contemtum, & haud benevolam mentem tuam, atque defectum in experimentis ab eo tibi creditis, quem virtutes in hisce ab eo ante repertæ, ipſi detegere debuerint, videre debuit.

En ſine dubio, quod Tibi nomine belli appellare placet; Impoſſibile ſaltem eſt, aliquid aliud, in quo ſitum ſit, excogitare. En gravium' ſed iniuſtarum cauſas querelarum, quæ utcunque tamen excuſarentur, propter tam multa aliunde egregia, quæ demiramur in Te, niſi adjunctas haberent odioſas illas criminationes, quæ primo auditu nos horrore perfundi faciunt.

Quod ad cetera: ſi bene probatum fuerit (& hoc abunde a me probatum puto) nec neceſſitate ulla, nec commo-

do

do ullo proprio inductum fuiſſe illuſtriſſimum præſidem tuum, ut Tibi bellum indiceret, probatum quoque remanebit, nec calumnias, nec perſecutiones, quas ipſi publice imputare non erubeſcis, non ab altero principio proficiſci, quam a voluntate tua, arcanis quidem, ſed non ita tamen occultis mota impulſionibus, ut illæ impulſiones in litteris tuis, non ſtatim deprehendi queant, & ita, ut qualibet in auxilium convocata ſubtilitate nequaquam excuſari poſſint; ſed hæc Tibi & coram Deo, & coram hominibus diſcutienda & cogitanda relinquo, ut Chriſtianus, & amicus vices doleo tuas: hoc mihi modo ſufficiat.

Ex iſtis annotationibus ad omnia hæc epiſtolæ tuæ loca ab articulo 30. ad articulum 57. mihi polliceri audeo, Vir perilluſtris, nonneminem convincendum fore ex illis locis, ut jam articulo, 30. indicavi, non valida minus contra Te deduci argumenta, quam ex probationum collectione ab articulo 10. ad articulum 22. & ex probationibus, quas de meo promiſi, & mox reipſa

 alla-

allaturus ſum. Sed prius ad cicutam ipſam delabor.

Non eſt, Vir perilluſtris, unde hic multum curem ſegnitiem & tarditatem in calamo meo, non ſecus ac rugas & aſperitates a Te in ipſo reperiundas vituperandasque. Hoc ætati eſt condonandum. Facta certa & ad perſuadendum idonea loco erunt florum et amoenitatum, quæ tanta cum arte diſponis, modoque tam mirabili ubique locorum in ſcriptis tuis diſſeminas.

Rem totam igitur ad clariſſima quædam puncta revocemus.

1mo. Cicutam negas, ut jam diximus, illius virtutis, aut efficaciæ in malis, propter quæ tamen laudatur, & nominatim in Scirrhis, carcinomatibus, vel cancris, in ſtrumis &c.

2do. Contendis: nedum ab ea ſanentur mala, eam ſemper inutilem eſſe, ſæpiſſime nocere, mortem ab ea accelerari Pagina 60. epiſtolæ tuæ; denique aliquando etiam interimere: *Unus periret alterve.* p. 7. ibid.

3^tio^. Declaras: non obſtantibus experimentis a perilluſtri Störck aliiſve

Vien-

Viennensibus medicis in cicutæ gratiam institutis, nullum ex allatis supra morbis ab ea curatum fuisse: ideoque sanationes omnes illæ tam sæpe decantatæ locum nunquam obtinuere, & non nisi ad illudendum fuerunt excogitatæ.

4to. Propugnas: etiamsi Cicutæ attributa virtus saniem foetidam cancrorum in pus laudabile convertendi tam vera, tam constans esset, quam prædicatur, nihil tamen in eius favorem inde concludi posse: cancri maligni non minus ideo remanent, non interimunt minus, non minus mortem aliquando accelerant.

5to. Asseris: ab omnibus tandem Europæ medicis Anglis, Batavis, Gallis, Italis, Germanis &c. quam inefficax sit Cicuta, in Scirrhis præsertim & carcinomatibus compertum fuisse.

6to. Describis: pagina 22, & 40. epistolæ tuæ, plures ex viennensibus exterisque medicis, ideo in errorem inductos fuisse, quia ipsis malorum natura non satis bene cognita fuit, non secus ac differentia inter illos, & inter alterius generis tumores necessario facienda.

Hinc

Hinc in promtu, erat, ut a ſemetipſis, & ab aliis inſtitutione experimentorum deciperentur; hocque eo facilius, quod perilluſtris Störk ipſe adeo etiam, dum operaretur in conſpectu Illuſtriſſimi præſidis caſibus in innumeris, & inter illos, quos refert, quique omnes ſingularem merentur annotationem, id generis mala promiſcue confundat.

7mo. Admones, loquendo de Viennenſibus medicis, multos, quos pudebat, ita ab initio vana veri ſpecie, deluſos & excœcatos fuiſſe, verba & ſententiam revocaſſe; multos e contra illorum, qui ſilentium ſervarunt, non alia de cauſa tacuiſſe, niſi ex adulatione, ut accepti fierent & ad gradus eminentiores promoverentur.

8vo. Concludis: Siquando morbi quidam viſi ſunt, inſtar allatorum hic morborum, qui Cicuta adhibita ſanati ſunt, non tam cicutæ ipſi tribuendae ſunt illæ curationes, quam remediis aliis quibuscum permixta erat, aut naturæ ſoli, cuius miracula, ut ita tamen loquar, frequentiſſima ſunt, addoque ſimul, non niſi ad laudem medici

ſolius

ſolius contingere ex magna parte ſolent.

Hæc ſunt, credo, Vir perilluſtris, præcipua epiſtolæ tuæ de Cicuta loca ad compendium accuratiſſime redacta. Non culpabor, ut ſpero, quaſi in illis reddendis minus diligens, aut minus accuratus fuiſſem. Interim foecunda hic cauſarum ſeges deſpiciendi medicum!

Niſi nomen tuum huius operis capiti præfixum fuiſſet, nemo Te ſane huius prolis parentem ſuſpicatus eſſet. Novus ille filius ceteris fratribus ſuis ita eſt diſcolor, ut biformes veluti homines in Te ſpectandos exhibeat. Unum, quem rectum iudicium, recta ratio, recta principia, ſcientia, experientia. religio denique regunt in omnibus; alterum, quem obiecta in templo aut Themidis aut Minervæ nunquam inventa aut invenienda, ab initio ad finem diſtinent & occupant.

Ita ſane de Te, Vir perilluſtris iure dici poteſt, quod Bolleus olim de Molierio ingenioſe dixit:

Ad ſaccum miſere inventum, inventumqu Scapinum.
Miror: & auctor ubi tuus eſt, Myſſantrope, quæro?

Ego autem non adeo eleganter quidem, ſed in re multo gravioris momenti:

Ad ſcriptum ſpernens neglecti praemia veri
Miror: & auctor ubi veſter, ſcripta optima, quæro?

Eſto quis moderatiſſimi, maxime pacifici, &, ut ego ſum, ad Te excuſandum animi ſit propenſiſſimi: attamen, velit, nolit, in ſingulis ad minimum epiſtolæ tuæ paginis, inſolitum aimadvertet deſiderium Cicutæ deprimendae; in his vel illis, vilis pretii faciendis, a quibus eam accepimus. Hinc nihil ibi occurrit, niſi exaggeratum, niſi adfictis depictum coloribus, niſi, invita quaſi ſinceritate coacto partu in lucem editum. Atomus Tibi ad tua conſilia tantillum ſerviens in corpus molis immenſæ excreſcit, & quae dicis, perfecte probat; ſi Tibi econtra tantiſper noceat, jam nihil eſt, & ni-

& nihil probat. Utinam non hic occasionem des, ad memoriam saltem pro parte revocandi ista, a tot sapientibus de homine generatim, modo quidem ad ruborem nobis exprimendum, sed verissime tamen & sapientissime dicta: O nos infelices homines, ubi nos semel sana ratio dereliquit, aut ubi nos ita ab ea recessimus, ut non potens sit satis religio ut vel illa ad nos, vel nos ad illam revocemur! semper iniustus, delusus semper, & semper deludens, ita degener ab homine, ut ei nihil fere præter hominis figuram supersit.

Tunc homo nil metuens fines prætervolat omnes,
Non scopus alter ei est, quam voti expletio stulti.
Qua magis est clarus, clarus magis ipsius error.
Sicque fit a recto majori tramite distans.

Est grandis sane, æquoque grandior hominum illorum copia & multitudo, qui sibi indulgentissimi, rigidissime tamen alios judicare ament.

Non

Non proſequar ſingula hic a Te congeſta in octo, quos retuli, articulorum, confirmationem, ſic ingrederer diſcuſſionem prorſus inutilem, & quæ aliunde volumen integrum exigeret, Præterea res tota devolvitur ad aſſertiones negationesque nullo ſolido fultas fundamento, quarum plerasque iam perluſtravimus,& quæ ſuperſunt,rationibus æque invalidis ac illis ſupra deſcriptis innituntur; ſatis erit igitur abſolviſſe demonſtrando, non minus iniquam eſſe tuam erga Cicutam procedendi normam, quam erga illuſtriſſimum pariter tuum præſidem & collegas tuos.

Aggredior primam tuam aſſertionem pagina 81. numero 60. cui potiſſimum refutandæ inhærere volo; nam ubi ſemel veritati aperte contraria ob oculos poſita fuerit, reliquae ſeptem alteræ ad ruinam eo ipſo properabunt, nec longis opus erit reſponſionibus.

Fateor, vir perilluſtris, & hoc me mea edocuit experientia, in graviſſimis præſertim caſibus inertem ſæpius ſe ſe exhibere Cicutam, quam recte operantem. Fateor inſuper, intra quinque

annos

annos & amplius, quo tempore eam frequentiſſime & copioſiſſime adhibui, ipſam a me neque tam crebram in operando feliciter, neque tam diligentem in operationibus deprehenſam fuiſſe, quam Vienna ſcriptum eſt. Cauſa huius diſcriminis me latet; ſed iſtud nihil ad rem noſtram.

In triginta circiter morbis, iisque quaſi inſanabilibus habitis, & in quibus uſus ſum Cicuta, vix novies aut decies illa mihi proſpere ſucceſſit. Sed eſto, quod una vice tantum, & in deſperato caſu aliisque remediis non curando revera curaverit, nonne ſatis eſſet, ut inde pretioſa evaderet, & ut tua in primis funditus rueret aſſertio, quæ omnem huic remedio vim ſalubrem denegat. Hoc innituntur quoque ratiocinio perilluſtres Störck, Collin, Ehrhart & alii, apud quos & uſus Cicutae, & ſermo de Cicuta frequentiſſimi erant. Nemo, credo, remedium hoc ut infallibile & fructuoſum ſemper jactavit.

Addantur igitur alienis probationibus probationes domeſticæ, & iſtae refutatione nulla elidendæ, tum invi-

tus etiam fateberis, tum fatebitur & habebit pro certo universus orbis Te delusum fuisse, verumque esse, quod negas, verum esse scilicet, cicutam hodie adhuc felices non raro sortiri exitus, eam nunquam nocere, nominatim etiam in casibus, ubi Tu eam semper inutilem, sæpe perniciosam, aliquando lethiferam divulgas.

Et quia, ut facillime credo, non lubentius mihi, quam tot celeberrimis medicis adhibiturus es fidem, consentio, imo instantissime peto, aliquem Tibi fidum constitui, qui ordine recto omnia Tibi referre queat, delegetur ille, & nisi casus infra recensendi non ii sint, quos descripturus sum, paratum me præsto, sumtibus satisfacere omnibus; ea lege tamen, ut ipse sis satisfacturus, si veri deprehendantur. Ecce brevissimam tutissimamque disputationis terminandæ viam, & certe discusso illa, quam hodie tanti momenti fecisti, hoc videtur exigere. Ita ergo compendiario ordine sequuntur.

Casus primus.

Est de uno vero cancro exulcerato secundum definitionem ac descriptionem in aphor. 498. & 499. magni Boerhaavii, tui medica in arte magistri datas, sicut & secundum illustrissimum ejus commentatorem, quem semper maximopere dilaudasti. Si autem illi hac in re peccaverint, culpabilis sum, ast hoc Tibi incumbit probare. Agitur, inquam, de cancro exulcerato ad mammam sinistram, 5. præter propter pollicum sua in circumferentia, trium sua in apertura, quo quædam virgo 47. & ultra annorum vexabatur, & qui suam scirrho sponte nato maleque tractato debebat originem:

Virgo illa ad me venit mense Aprili anno 1761. Cicutæ usum ei suasi, & postquam ea per octo circiter menses usa fuit purgando singulis 12. aut 15. diebus, sanata fuit, excepto unico parvulo superficiario avellanæ instar ulcere, in loco, ubi mammæ papilla ante fuerat, restante. Tunc hæc ægra medi-

camenti pertæſa, & putans de cetero ſe penitus curatam eſſe, Cicutam, quidquid ei objicere potui, continuare renuit, ſolo emplaſtro diapompholigos ſuperſtiti ulceri oppoſito, contenta.

Aegram per 9. aut 10. menſes non amplius vidi. Hoc autem elapſo tempore, iterum veniens ad me mihi oſtendit eandem mammam, quam a 5. 6ve ſeptimanis quam maxime dolere & quoque pedetentim magis ac magis dehiscere coepiſſe dicebat ingenti cum foetore.

Illam autem carcinomatoſam rurſus reperi, aſt tantum paululum ultra medietatem magnitudinis & exulcerationis, ac fuerat præcedenti anno, dum prima vice illam vidi. Rediit meo conſilio ad cicutæ uſum, & ut ſumtibus parcere poſſet, hujusce extractum & ex hoc pilulas apud ipſammet ægram paranda curavi.

Verum eosdem, ac ante non amplius exercuit effectus, etſi ægra in triplicata, imo & quadruplicata ſumeret doſi; nunquam enim potuit medicamen illud,

per

per duos cum ſemi annos conſtanter adhibitum licet fuerit, omnino diſſolvere ſeu explanare calloſa, prærupta, retorrida cancri labia, neque extuberationes duriſſimas cornuum parvulorum adinſtar in eius medio poſitas, hinc neque cicatrici locum dare,

Aſt pauco illo, quod de hiſce remanebat, excepto, Cicuta redactus fuit cancer ille, & dein ad finem usque continuo ſervatus in ſtatu ſimplicis quaſi vulneris, id eſt ſemper roſeus, pus omnino laudabile manans, doloris, niſi pauci momenti, expers atque foetoris, ita, ut nunquam penetraverit, nec ſe extenderit ultra magnum pectoralem, qui ejus fundum formabat, poſtquam mamma temporis tractu penitus abſumta fuerit.

Verum, quod bene animadvertendum venit, & haud parum in Cicutæ favorem loquitur, illud eſt, quod, dum ex huius faſtidio, aut ratione quorumdam ſymptomatum huius uſum per 10. 12. ve dies interrumpere debebat, foetidiſſima ſanies, intenſi admodum dolores, moleſtiſſimæ anxietates, inſomnia per-

petua & renascerentur, & iterum etiam evanescerent intra VI. VII. dies, dum ad cicutæ usum revertebat, quod decies ad minimum vidi; neque vero ipsemet cortex peruvianus, nec ullum aliud antisepticum eundem exerere valebant effectum.

Tandem exsucca tum morbi longinquitate (licet bona quotidiana mammæ suppuratione), tum a diversis & sæpius repetitis insultibus febrium modo remittentium, modo intermittentium, quas cortex peruvianus larga manu diuque exhibitus vix domare poterat: extenuata inquam, tot prosternentibus caussis simul unitis, quibus vim addebat adhuc appetitus sub finem amissio, indeque hydropica pedetentim facta, fato cedere debuit, & hoc undecim circiter mensibus abhinc. Notandum hic est, quod omnia ad hydropem debellandum magis apta & recommendata, atque ipsummet oximel colchicum (cujus decantatas adeo videre virtutes necdum mihi contigisse fateor) affectam in pejus ruere fecerint mammam, quam restituerant tamen, ut erat ante illa, simul

mul & appetitum, quamvis tam diu proſtratum, & ſic quoque utrumque ſervarunt ad ægræ obitum uſque, intacto hydrope, pulveres de aconito ad modum perilluſtris Störck concinnati atque adhibiti, quod medicamen, ubi convenit, præſtantiſſimum, decies & ultra jam inveni.

Hæc ægra per totum morbi decurſum ultra quinquaginta libras pilularum de Cicuta ſumſit. Ordinaria enim harumce doſis erat 30. ad 40. pilularum, 2. granorum pondere, bis & haud raro ter de die, & ne minimum quidem inde malum unquam ſenſit, niſi quod, dum ultra hancce doſin progrediebatur ægra, vertigine ac quodam membrorum torpore afficeretur.

Opium, quo nunquam vel ſaltem rariſſime opus illi fuit tempore Cicutæ uſus, ſed ſolummodo dum ab hac abſtinebat, opium, inquam, ultimo hoc in caſu ob dolores ſemper tunc recrudeſcentes datum, præterquam, quod non niſi momentanea (ut ſic loquar) daret ſolamina, ita ſoporoſam reddebat ægram, ut iuſtum mihi incuteret

 metum,

metum, ne ſequeretur apoplexia; hinc niſi urgentiſſima in neceſſitate dari, conſulte ſaltem nequivit.

Hæc omnia hic iſto de caſu allata teſtabuntur, ubi opus erit, plures perſonæ, quæ ſemper ægræ inſervierunt, & illam viderunt ab initio ad finem uſque. Annon hic caſus clare probat, Cicutam eſſe. 1$^{mo.}$ innocuum ſaltem, ſi non ſemper utile medicamen? 2$^{do.}$ acri cancroſo corrigendo & quandoque prorſus domando præ ceteris aptum. 3$^{tio.}$ cicutam non agere ad modum narcoticorum proprie dictorum.

Caſus ſecundus.

Hic agitur adhuc de uno cancro exulcerato, vel, ſi velis, de cancroſo ulcere etiam ſenſim ſponte orto, & quidem aſpectu præcedente longe horribiliori; aequabat enim fere infantis unius caput, atque lividi coloris erat cum labiis admodum craſſis, duris, reflexis, abruptis: nec non plurima in toto eius cavo inæqualia, haudque parva tubera ſe oſtendebant. Pus inde copioſiſſime efflu-

effluens acerrimum erat atque foetidiſſimum.

Hunc jam ferme ab anno gerebat in latere colli ſiniſtro quædam ruſtica virgo XVII. circiter annorum haud rite menſtruata, nonnihilque cacochimica: occupabat autem cancer ille totum illud ſpatium, quod ab auris ala ſeu pinna, ad ſuperiorem ſcapulæ partem invenitur. De cetero adhærens erat undique, & quædam venæ varicoſæ ſubnigræ, radicum inſtar circa circum animadvertebantur.

Dolores inſuper erant intolerabiles, & vix caput movere poterat ægra, deglutitio etiam erat parumper impedita. Si hoc malum non ſit cancer, me ignorare fateor, quid ſit ergo cancer.

Cum autem appetitus apud ægram utcunque adhuc vigeret, & non niſi ex dolorum vi in primis paululum febricitare videretur, ad cicutam prævio leni purgante, ſtatim devenire, non dubitavi. Hanc igitur, & ſolam quidem, interne externeque purgando bis terve omni menſe, per octo præter

propter menses adhibuit. Fortior eius dosis 15. ad 20. pilulas bis de die, quandoque ter, non excessit. Ab hoc autem unico medicamine curata fuit ægra illa in integrum, & ita quidem, ut haud longe post præmemoratum temporis intervallum, laboriosissimo ancillæ munere fungi potuerit, & adhuc dum in præsentiarum valeat, Menstruis debitus ac ordinatus fluxus, & corpori ipsi habitus omnino firmus restituta sunt. Ast curam illa feliciorem nunquam vidisse me, agnoscere debeo. Iuventus, ut puto, haud parum huic contribuit.

Omnes eius pagi tribus leucæ quadrantibus a nostra civitate solummodo distantis incolae testabuntur allata supra a me omnia, sicut &, qui illam ægram viderunt, alii plures; præterquam quod horrenda relicta cicatrix superabundans dare poterit de malo testimonium. En casum contra Te, Vir perillustris, directe loquentem.

Quomodo autem valere contra eum asserta tua possint, queis Cicutæ in cancris efficaciam negas, mihi plane

igno-

ignotum esse fateri non erubesco, nisi forte dicas, quod cancer ille, sedem in mamma suam non habuerit, qua in parte, secundum quosdam, malum hoc curatu longe difficilius est, quam alibi. Verum ab hac quæstione abstrahendo, hanc tua in epistola non fecisti distinctionem; hinc locum hic habere nequit. Casus hic anno 1762. contigit.

Cæsus tertius.

Est hic vere rarissimus, cuius illustrissimus tuus præses possidet adhuc, credo, historiam seu descriptionem. Agitur hic de una ingenti ac pessimæ speciei pulmonis vomica, sensim & quasi abscondite, id est, sine ullis, saltem notis, præcedentibus causis atque signis, orta, collecta, tandemque feliciter rupta.

Hoc contigit mense Octobre anno 1763. illustrissimo cuidam summo loco ac genere in Germania nato, nec non in metropolitanis diversis diversorum præsulum dignitate, iure, meritoque or-

nato.

nato, qui tunc temporis XL. circiter agebat annos, quique de cetero optimi erat temperamenti, atque ſanitatis firmiſſimæ; tantæ autem erat magnitudinis vomica illa, ut mane & veſperi (quo in primis tempore copioſior erat expectoratio) ad ſex Septemve uncias aſcenderet ichoris eiectio, ſæpe cum membranularum ſubnigrarum fruſtulis, nec non hic ichor tanti foetoris fuit, ut ipſimet illuſtriſſimo ægro prorſus intolerabilis, imo præ cunctis aliis morbi incommodis moleſtus eſſet; quandoquidem animo pene linqueretur, quin & ſaepius reapſe jam ceciderat, ex ſolo per fauces tranſitu materiæ iſtius putidiſſimae.

Cum autem quælibet etiam aptiſſima antiſeptica balſamicaque expectorantia intolerabilem illum ſputorum foetorem, quo in primis torquebatur æger, nequaquam corrigerent; quid hoc in caſu faceret Cicuta, experiri, ſtatutum in conſilio medico fuit.

Et ecce, vix hanc ad quinque pilulas, ter per diem, augendo unam ſingulis doſibus omni die, vix, inquam, hancce

per

ſeptimanam ſumſerat illuſtriſſimus æger, cum ichor ille, cum tetra eius graveolentia, in pus omnimode bonum, penitusque inodorum mutatus fuit, & ipſa etiam, quæ antea aderat, ingens pulſus intermiſſio vacillacioque, utraque adeo mali ominis habenda, omnino quoque evanuit, non amplius reditura.

Tantis autem & adeo promtis atque conſolatoriis effectibus allectus æger illuſtriſſimus Cicutam libentiſſime continuavit, in melius etiam apud eum de die in diem res ruerunt; nihilominus tamen per ſeptem circiter menſes Cicuta ad ſemi drachmam bis, crebrius ter de die, cum appropriato quodam infuſo adhiberi debuit, antequam ſputa puris notam amplius haberent nullam, tum relicta Cicuta atque quibusdam ex ordinariis balſamicis cum diæta lactea menſe Majo ruri in uſum vocatis, plane evaſit illuſtriſſimus ille æger a malo adeo periculoſo, & adhuc hodie, laus ſuperis, ſanitate gaudet optima.

De his omnibus medici duo, & haud quidem mediocris ordinis dabunt, ubi necesse erit, testimonium, sicut ipsemet illustrissimus æger, licet hic non nominatus, cui hanc eius casus legi descriptionem, & qui hanc invenit veritati conformem.

An non hic casus evidentissime commendat Cicutam eiusque virtutem, saniem in pus bonum & quandoque saltem, si non semper, salubriter convertendi, quam tu negas tamen, merito a nobis decantatam.

Casus quartus.

Hic subjiciuntur quidam morbi cutanei dicti, eiusdem ferme, ast pessimi generis. Quædam matrona XXXV. annorum, quarto circiter mense, quo jmprægnata erat, atque duæ virgines, altera mediæ ætatis, altera XV. tantum annos agens, cum quadam moniali quadragenaria sub finem anni 1764. correptæ fuerunt, scilicet tres priores malo ad illud, quod lepram herpeticam vocant auctores, quam maxime accedente; ultima juxta eosdem herpete depascente.

Non

Non morabor in his morbis describendis. Dixisse sufficiet, quod visu vere horrendi essent, ægrisque molestissimi, tum propter pruritum intolerabilem noctu in primis dire discruciantem, quem patiebantur, tum ob successivam maximæ partis pustularum ac tuberculorum, quæ earum totum ferme deturpabant corpus, saniosam exulcerationem; quæ, quod pejus adhuc erat, repullulabat semper, simul ac fœdæ crustæ ab illis ulcusculis desiccatis relictæ decidebant.

Cum neque efficacissima talibusque in morbis magis recommendata remedia, nec ipsæmet pilulæ ad mentem clarissimi Plummer tentamin: Edimburg. T. I. paratæ, nec demum ille adeo decantatus pulvis celeb: Hundertmarck, (quorum omnium tamen jam pluries expertus fueram in morbis cutaneis præstantiam) cum, inquam, hæc omnia sat diu que adhibita effectus alicuius saltem momenti exerere nullos viderim, ad Cicutæ usum tunc confugi, tam internum, quam externum.

Ubi autem per duas ſeptimanas hanc ſumſerunt illæ ægrotæ, ſaniei loco, pus bonum effuderunt cuncta illa prædicta ulcuscula, pruritus quoque factus eſt multo tolerabilior. Continuato hoc medicamine intra quatuor, quinque, ſexve menſes plus minusve, tandem liberatæ fuerunt tam foedo, ac pertinaci morbo, excepta præmemorata matrona gravida, quæ dum XV. diebus ante partum Cicutæ uſum ſuſpendit, aliquid de morbo adhuc retinebat, ſed quæ feliciori, & partu, & puerperio, absque ulteriori medicaminis uſu, dein etiam fuit omnino ſanata, &, quod plus eſt, ne minimam oſtendit maculam infans, qui adhuc hodie integra gaudet ſanitate, uti & mater & 3. ſupra dictæ virgines.

Caſus quintus.

Hic reſpicit quendam iuvenem VI. circiter annorum ex numero expoſititiorum puerorum, quos noſtrum ſuſtentat noſocomium, apud quem utrumque brachium, utrumque femur atque utra-

que

que tibia ulceribus profundis, saniosis, cum cuniculis sinibusque multis erat repleta.

Purificantibus detergentibusque, ac vulnerariis, verbo, omnibus majoris momenti ac auctoritatis pro hoc malo debellando medicamentis per duos menses incassum adhibitis, ad sublimatum methodo illustrissimi van Switen paratum, ast dosi adhuc infra ordinariæ dimidium deveni. Sanatus est ab hoc medicamine intra quinque Sexve septimanas, nihilominus tamen recruduit medio anno postea malum; tum vero ad Cicutam recurri. Optatum quidem habuit successum, ast lentius. Nec impedire potuit, quin bis curatus æger bis etiam eundem in morbum relaberetur, ita ut cicutam per duos fere annos, interpositis tamen subinde aliquot intervallis, sumere debuerit, antequam perfecte curaretur & non amplius rediret morbus. Jam autem integra fruitur sanitate.

Effectu tamen caruit cicuta apud alium iuvenem similiter affectum, & eiusdem ætatis; sed rachitidite quoque laborabat.

Silentio non eſt hic prætermittendum, quod etiam in hocce caſu, uti in præcedentibus, in pus bonum mutata fuerit ſanies, poſtquam per duodecim circiter dies adhibuerit æger Cicutam.

Huc, breviandi cauſa, refero 6. alios caſus ulcerum annoſorum ac pertinaciſſimorum, quibus affligebantur ſex diverſæ perſonæ, & a quibus liberatæ fuerunt aliæ citius aliæ tardius Cicutæ uſu, incaſſum adhibitis antea multis aliis remediis. Et ſincere aſſerere poſſum, talis efficaciæ ac Cicutam, in ulceribus me unquam inveniſſe nihil, in hiſce inprimis omnibus aliis antecellit.

Caſus Sextus.

In hoc agitur de quadam virgine 30. annorum, temperamenti ſanguinei admodumque irritabilis, quæ præter tumorem unum Scirrhoſum ovo gallinaceo æqualem, quem gerebat in hypochondrio ſiniſtro, & qui repleto ſtomacho ſat ſpectabilis extus erat, plures ad huc colli glandulas haud parum tumefactas, & quam maxime induratas habe-

habebat. Fluxu albo insuper a plurimis vexabatur annis. Cum autem jam omnigenis fere medicaminibus a diversis medicis præscriptis diu usam se fuisse, mihi dixerit, Cicutæ usum illi suasi, & ab hoc solo intra quatuor menses, interpositis quandoque lenissimis purgantibus, penitus liberata fuit omnibus malis supra nominatis.

Tres alias virgines tali vetustissimo & non minus rebelli fluxu albo laborantes Cicuta quoque persanavi.

Casus Septimus.

Est hic de quadam moniali XXXV. annorum, temperamenti phlegmatici, habitusque corporis tamen haud crassi, sed indolis tranquilissimæ, nec non infirmitatibus a nimia partium solidarum debilitate oriundis obnoxia, & quæ quendam circa cor, prout saltem signa, constans nempe in primis pulsus intermittens, suffocationis sensus (motu tantillum duntaxat aucto) suspicandum dabant, quemdam polypum gerere videbatur.

Hæc autem hemitritæa pessimæ speciei (quæ autumno anni 1763. hic loci grassabatur) correpta febre; hacce largo usu antiphlodisticorum ac corticis peruviani tandem fugata, haud longe post febricula lenta, tussi sicca, molesta, cum multo plus adhuc, ac erat anhelosa respiratione pulsuque semper ut antea intermittente laborare coepit, & facta est de die in diem quoque macilentior.

Multis incassum tentatis, præscripsi mixturæ ex extract. peruv. Drachmas vj. cicutæ drachmam j. ▽æflor. sambuc. Uncias vj. Syr. diacod. Unciam $\frac{1}{2}$. paratam & ad duo cochlearia omnibus 3. horis sumendam. Auxi singulis quinque diebus X. gr. cicutae extractum, donec ægra deveniret ad drachmas ij in eadem mixtura, reliquis aliis nec auctis, nec diminutis.

Ab hocce medicamento quatuor quinqueve septimanas haud parum melius se habuit, pulsu tamen eodem manente semper quoad intermissionem, & ita quidem, ut navi vehi debuerit, ac sic transportari (copiosiorum sibi procu-

ran-

randarum ſuppetiarum cauſa) Moguntiam apud fratrem ſuum ibi canonicum & conſiliarium eccleſiaſticum.

Continuavit ibi eandem mixturam circiter quinque menſes; tum monaſterium reducem ſuum, eam omnino reſtitutam & quidem cum pulsu nullatenus amplius intermittente inveni, & ſic perquam ſana vixit per duos annos. Verum hoc elapſo tempore ex menſtruorum retentione, ab animi pathematibus inducta, & tardius mihi detecta hydropica facta ſupremum obiit diem, incaſſis omnis generis & ipſomet oxymele colchico, datis medicamentis. Nota bene, quod cortex peruvianus, diu licet ante Cicutam adhibitus, effecerit nihil, hinc huic adſcribi nequeat cura niſi pro parte.

Adeſt ahhuc hic loci altera monialis quinquaginta annorum, apud quam jam dudum pulſus etiam indeſinenter intermittens, graves cordis palpitationes, ſuffocationis metus, motu quacumque de cauſa nonnihil tantum allato, dant, ſi non ſtatuendum, ſaltem ſuſpicandum, adeſſe quoque apud illam

 quod-

quoddam in maioribus vaſis circa cor induratum obſtaculum.

Hæcce autem, ſolamen a quolibet remedio inveniens nullum, ad Cicutæ uſum, a quatuor abhinc annis, meo conſilio tranſivit, a quo infra quinque menſes fugata omnino fuerunt ſupra memorata omnia, & optime ſe habuit. Verum VIII. menſibus dein eadem renata ſunt ſymptomata, quæ, Cicuta iterum per III. menſes adhibita, rurſus etiam diſparuerunt, reditura tamen IV. menſibus poſtea; & ſic ad hodiernum uſque diem tali modo abierunt ſumta, redierunt relicta Cicuta, ita, ut adhuc in præſentiarum ſingulis quinque ſexve menſibus, Cicutam per duos tresve menſes ſumere debeat, ad ſe liberandam malis ſupra enarratis. Quomodo res iſtæ fiant, quænam ſit earum cauſa, Tibi, Vir perilluſtris, decidendum relinquo.

Caſus octavus.

Hic eſt ſermo de quodam iuvene ruſtico XVII. annorum, pauperrimo, & adeo ſtrumoſo ac unquam fuerit ullus alter.

alter. Ille afficiebatur jam ab anno ſeptem tumoribus, ſcilicet uno ad utrumque parotidem, uno ſub mento, (qui tres fere contigui erant) uno ſupra, & ſub mamilla ſiniſtra, uno tandem ſub utraque axilla. Cuncti erant ſublividi coloris, admodum duri, dolorem haud parvum facientes, nonnihil pugno ampliores, in apice exulcerati ad imperialis ferme latitudinem. Materia inde manans erat ſanioſa, foetens, ac corroſiva.

Aeger ille parvula leuca abhinc diſtante loco degens, hoc anno 1766. circa Maii initium ad me venit. Cicutæ uſum in- & externum cum quodam ſingulis octo diebus ſumendo purgante ei præſcribere non dubitavi, & egeſtati ſuæ omnino ſubvenire volens curavi, ut non tantum medicamina, ſed & curæ inſtituendæ aptus nonnihil ſaltem victus ei ſuppeditarentur.

Et quod haud parum mirandum venit, non modo ſeptimanarum duarum ſpatio ichor in pus converſus fuit bonum, ſed etiam infra quatuor menſes, (ſeptembris nempe nuper elapſi initio) ſup-

puratione copiosissima fusi quasi fuerint, tumores illi omnes, sic ut brevi postea cicatricem omnio contra erint, quemadmodum sunt adhuc hodie (unico illo sub mamma sinistra posito) ex quo tantillum adhuc effluit puris, excepto.

Huc referre adhuc possem personam quolibet anno, utroque æquinoctio per septem octove septimanas, ordinaria dira athridite discruciatam, & quæ, mediante cicuta , hoc malo iam a tribus annis liberata est , integra fruens sanitate. Verum fateri debeo, me pulveres de aconito Cicuta longe præstantiores invenisse talibus in malis.

In omnibus aliis casibus, ubi Cicuta successum habuit nullum, eam quoque nunquam nocuisse, sancte asserere possum, sed concesso pro momento, quod illa talis esse apparuerit semel, bis, terve, annon tamen jure meritoque dicere possemus de illa eadem, quæ tu dicis de electricitate rat. med. part. X. fol. 110.

Ecce, Vir perillustris, casus non fictos nec pro necessitate larvatos; sed qui reipsa ii , quales hic referuntur, extiterunt; quodsi apud Te tamen auctori-

ctoritate satis non obtineant, apud alium quemlibet sane obtinebunt, ut contrarium illius, quod asseris, invicte demonstrent; scilicet: 1mo. In Cicuta non haberi semper, uti contendis, inutile, bene vero non raro prospere succedens remedium, & ibi etiam, ubi cetera nihil profuere remedia; quemadmodum & ab aliis pluribus probatione evictum est, 2do. Idem remedium non toties nocere, quoties non iuvat: propterea que, sicut a Te traditur, non esse lethiferum credendum.

Tu ipse, vir perillustris, illorum ad instar, qui cum nimis probare velint, rem contrariam sæpe probant, Tu inquam, argumento, ceteris hic insertis validiore, veritatem istam, punctum illud ultimum stabilita nobis præstas. Quod quidem argumentum, cum me in loco opportuno præterierit, hic commode adduci potest. Legitur pagina 36. epistolæ tuæ & ita instituitur.

Ut ostendatur, quam immerito ex una parte virtus narcotica extracto Cicutæ tribuatur, & ex altera, quam immerito pariter triduana & copiosa

evacuatio ex ſemiuncia una vice tantum per abuſum hauſta ſecuta affirmetur, de audace quodam medico dicis: *qui cum ex doſibus conſuetis nihil boni effectus animadverteret, unicuique aegroto, libram integram extracti Cicutae ſingulis diebus, & hoc per longa ſatis tempora imperavit, ſine vel minima tamen immutatione, aut in ſomno, aut in excretionibus.* Idem mihi ſcripſit expertiſſimus Rein, Viennæ in Hiſpanenſi noſocomio phyſicus, amicus tuus; additque ſimul, extractum Cicutæ mortuum caput a ſe reputari, in quo nempe nihil ſpiritus, nihil virtutis eſt deprehendere.

Quæ cum ita ſint, quæro a Te, Vir perilluſtris, qui fieri potuerit, ut in manibus tuis, extracti Cicutæ portio ſeptuagies minor lethifera fuerit, dum in aliis manibus, portio ſeptuagies major nec tantillum nocuerit? Numquid occidendi vim grano unico adſcribes, ſeptuaginta tamen ejusdem ſpeciei granis damnum nullum inferentibus? Ingenii es ſolidioris, ut hoc tuearis paradoxum. Ex illo igitur ſequitur exemplo;

plo, Te tibimet ipſi contradicere; Cicutam in ſe nihil habere, quare reformidetur; proindeque tuum hoc: *plures in deteriora laberentur, unus periret & alter*; purum eſſe ſomnium, vera repræſentans, quæ phyſice tamen ſunt quaſi impoſſibilia.

Ita fortaſſe reſpondebis: ſi eiuscemodi exemplo ultimæ duæ aſſertionis tuæ partes evertantur, inde pars illius prima, impotentia ſcilicet Cicutæ, eo validius confirmatur. Facilis adeſt reſponſio, iuxta axioma in medicina receptum: ubi loquitur experientia, ibi taceat ratiocinium. Experientia vero utilem probat invicte Cicutam, ni conſtanter, crebro ſaltem, ubi, prout exigunt caſus, doſes eiusdem vel leves, vel mediocres, continuatis vicibus ſumuntur. Hoc ſufficere debet: tamque certam eſſe illam Cicutæ utilitatem, quam hanc periculi immunem, exemplis ſupra allatis commonſtratum eſt.

Jam ſatis ſuperque dictum credo, ut funditus ruant momenta tria eaque præcipua, a Te contra Cicutam excogitata, quæ ego ſuperius pagina 42.

retuli ; ſimulque , ut commonſtretur, quam ſolida ſint e contra illa duo, quæ hic appoſui pagina 73. ad utilem tutamque Cicutam defendendam.

Dixi pagina 48. ſi momenta tria illa præcipua, quæ Tu in medium protuliſti , infirma demonſtrarentur , ut reipſa hic demonſtrata ſunt , cetera quinque alia a pagina 43. ad paginam 45. ſponte ruitura , utpote dependentia a primis propterea que me circa illa non diu eſſe moraturum. Cogitando tamen animadverti, ſingulare quoddam quibusdam deberi ; non erit igitur extra rem ſi ſingulare illud illis hic perſolvatur.

Quartum excogitatum a Te momentum , & legendum pag. 43. evaneſcit omnino per ante a me relatos caſus, in quibus omnibus celerem iſtam, fereque ſemper ſalutarem , ſaniei in pus laudabile converſionem eſt introſpicere.

Quintum, ibidem veritatem directe offendit. Ex ingente illo externorum medicorum numero, hic ſupra ſerie ſatis longa delineato, indubitatum habetur

ſignum

ſignum, plurimum abeſſe, quin ab omnibus Europæ medicis, idem tecum de Cicuta feratur iudicium.

Sextum haud firmius ſtat fundatum, & vel primo aſpectu apparet incredibile; quis enim ſibi unquam in mentem induxerit, medicos ex univerſitate tua celebres, informatos a magno Boerhave, ab illuſtriſſimo ſimul & doctiſſimo eius commentatore, demum a Te ipſo; medicos, quorum in manibus verſantur continuo mira, ab utroque illo præſtantiſſimo de materiis chirurgicis edita in lucem opera; quis ſibi in mentem induxerit, ab hujusmodi medicis tumores, (ut Tu contendis) ulcera ordinaria diſtinctu facillima, ſcirrhorum, cancrorumque, ſigna licet minime dubia gererent, loco frequenter fuiſſe habita & tractata? Quod magis adhuc: cui credibile unquam apparuerit, ita fieri potuiſſe, ut medici illi, tot externos medicos & chirurgos ſupra commemoratos, erroribus ſuis infecerint, gallos præſertim ſibi palmam in rebus chirurgicis vindicantes, & qui præterea caſus a ſe relatos viderunt & tractarunt? Nonne in

cere-

cerebro laesus esset ille, qui Tibi illic umbram, speciemque veri concedere vellet?

Septimum est maxime contumeliosum. Quid ergo, vir perillustris, juxta Te (hoc enim asseris) Viennæ, in hac urbe sede simul & centro virtutis, justitiæ, recti ordinis, scientiæ æque ac magnitudinis, Viennæ in loco tam religioso extiterunt medici, collegæ tui quorum aliqui adeo vafri, adeoque corrupti fuerunt, ut strophis (nota bene) dolisque suis persuadere potuerint reipublicæ, de lethifero, (ut declaras,) veneno, idem præstantissimum tutumque esse remedium, istudque in morbis exterioribus, quos non propriis, sed fictis nominibus ex consulto appellarunt, quorum ceteri non modo ita insulsi deprehensi sunt, ut fraudem non animadverterint, *sed ita etiam improbi, ut* (hoc insinuas pag. 41. epistolæ tuæ) *fraudem detectam reticerent, viles scilicet facti assentatores apud Cicutae patronos, a quibus promotionem ad gradus superiores sperabant.*

Sed

Sed ſi contra omnem ſpem, contingere potuiſſet, ut in tua urbe medici indolis adeo infelicis, perverſae, generique humano funeſtae extitiſſent; qui ita conſcientiæ ſuæ, ſed quid dico? qui ita ſanitati, imo vitæ fratrum ſuorum antepoſuiſſent, alii vanam gloriam, quæ inventores conſequi ſolet; alii vile ſordidumque commodum, nonne ſeveriſſimis ſe ſe dignos præſtitiſſent animadverſionibus? Et quomodo eas effugere potuiſſent, in urbe ſic conſtituta, ut intra ſinus ſuos, quemadmodum fatetur unusquisque, vitium nullum, multo minus crimen, ubi ſemel in lucem venit, quieſcere permittat.

Clarum ergo & apertum eſt, hoc inſimulationis genus tam erroneum, utque nihil amplius dicam, tam culpandum eſſe, quam ceteræ fuerunt accuſationes, quas a te de aliis punctis contra plurimos ex collegis tuis intentatas retuli; qui quidem tamen collegæ tam inſontes extiterunt, quam Tu eosdem ſiſtere reos voluiſti.

Nonne ad credendum induceremur Te Vir perilluſtris, mercede conductum

fuiſſe,

fuisse, ut, quasi Tu ipse medicus non esses, medicos in ignominiam & opprobrium ad conspectum orbis universi adduceres? nec attendis ictus sic iniuste inflictos, in infligentem ipsum recidere, neminique alteri, nisi Tibimet ipsi nocere.

Nos vero si ii reipsa fuerimus, quos nos hic & alibi depingis, homines nempe iniectis obruendi lapidibus: (non enim nisi atrocissima de nobis exprobras) si homines fuerimus, quos merito totum genus humanum abhorrere debet, quocum honore, in ista pro momento concessa Tibi hypothesi, qua cum conscientia, qua cum securitate inter membra, quin imo inter capita odiosi adeo corporis remanere non dubitas? quod si Te ipsum ab eo abscindere non properas, nonne manifestum hinc adest signum, aut Te eundem esse, quos nos fingis, iisdem proinde poenis dignum; aut a falso ad verum gradu facto, hæc omnia a Te de nobis in medium allata a temet ipso tanquam vera non haberi, teque illa non aliter considerare, ac putare ab aliis etiam,

con-

confideratum iri, ac quamdam abortivam rem, quam tibi arripuerunt, decipientia indicia, in uno illorum dierum, in quibus facta omnem hominis vel & fapientiffimi fuperant prudentiam.

Ex utroque illo extremo pofterius neceffario Tibi eft eligendum, quod minori nempe Tibi vertatur dedecori. Pofterius etiam ex charitate & amore fraterno adoptare confentimus, poenæ talionis loco, quam contra Te iure expofceremus. Pro certo fimul tenemus, non nifi graviffimo cum labore adducendos fore hoftes etiam noftros infenfiffimos, ut mitia adeo nobiscum de Te pronuncient iudicia.

Octavum & ultimum quoad quædam faltem prorfus eft futile; ut conftaret verum, ficut Tu effaris, attribuendas effe curationes omnes juxta Te fictas, in re tamen mediante Cicuta peractas, vel aliquando etiam naturæ foli, aut naturæ, quam aquofa, tepida, vel emollientia juvarent, neceffario probandum incumbit, non rationibus experientiæ contrariis, ut Tu in epiftola tua a pagina 50. ad paginam 59. non cafibus

rariſſime contingentibus, quales ſunt illi, quos Tu ibidem refers, ſed factis bene ſtabilitis, crebro iteratis, non ab uno, ſed a pluribus comprobatis teſtibus, probandum, inquam, incumbit, mala illa omnia, & a me, & a multis aliis commemorata, tam feliciter, & tam frequenter remota, quam adhibita Cicuta ſanari, per externa remedia, per naturam ipſam ſolam, ſive aliunde adjutam, quod quidem exſequi, ut puto, ex parte nunquam poteris.

Sincerum, Vir perilluſtris in animum inducere iuvat, & ſerio perpendere, non niſi ad breve tempus obſcurari poſſe veritatem. Procul hinc omne commodum proprium, adſit e contra perpetuo præſens obligatio, qua erga fratres obſtringimur, ita, ut alta mente repoſita ſemper maneat ratio, a nobis propter illos apud eum, qui novit omnia, olim adeo ſtricte reddenda.

Parvi, imo nihil mea intereſt, utrum hoc vel illo modo de Cicuta ſentiatur. Mori ſatius eligerem, quam illam defendere, niſi, quæ refero, meis oculis vidiſſem. Mihi, ex quo medicus ſum, ultra

ultra ſeptem cancri delati ſunt tractandi. Remediis uſus ſum potentiſſimis, quæ auctores peritiſſimi & fide maxime digni, quæ Boerhaavius ipſe, & ipſius commentator illuſtriſſimus adverſus illud malum maxime commendarunt: ante tamen adhibitam Cicutam, ne unicum quidem ſanare potui, nec etiam, niſi tantillum, horrendum imminuere foetorem corrodentem, & proprie dictum martyrium, quibus die ac nocte cruciati, tandem ſerius aut ocius pereundo ſuccumbebant ægroti. Occurrerunt debellanda mihi pariter inveterata, & improbiſſima ulcera, multæ affectiones ſcrophuloſæ, ſcirrhi multi &c. quantum temporis, quot impendenda fuerunt remedia, quanto plura tamen ex illis remediis aliis, quam Cicutæ, ut ſanarentur, reſtiterunt? quisquis experientiam praxinque ſinceritati iungit, ultro concedet, in his morbis tractandis non mediocre eſſe diſcrimen inter ſucceſſus aliorum remediorum,& ſucceſſus cicutæ opportune adhibitæ. Abunde, credo, & abundantius, quam neceſſe erat, octo hæc epiſtolæ tuæ capita a me refutata ſunt. Locus

tamen unus adhuc supereſt ſilentio non prætermittendus, præſertim, quia locus iſte cauſam contra Cicutam & dominum Störck ſolidiſſimis firmare argumentis videtur, in eoque ampliſſimam triumphandi materiam habere Te exiſtimas; appares etiam de reportata victoria Tibi plaudens. Ibi inter curationes, quæ ab illuſtri Störck veræ & perfectæ datæ, nonnullas falſas, aut mancas refers. Oſtendis inſuper leves quasdam contradictiones, in his, quæ de vi, & modo agendi aut operandi Cicutæ dixit: hic facilis, ut credo, Tibi canenda eſt victoria.

Omiſſis hic diſcuſſione & examine, quæ hac de cauſa protuliſti, 1$^{mo.}$ eſto mancas illas curationes, decies adhuc numeroſiores eſſe, quam Tu propugnas, eſto quintam tantum partem illarum ab illuſtribus Störck, Locher, & Collin relatarum veritate inniti; triginta ſaltem ex illis certe conſtabunt. Ponamus vero decem tantum eſſe certas, nonne ſatis erit, ut æque laudetur Cicuta, ac illam deprimere eniteris? nonne ſatis, ut demonſtretur, Te ultro abs-

que

que fundamento legitimo, ex illis vel reipſa mancis, vel falſo ita appellatis curationibus contra cicutam concludere. 2do. Etiamſi perilluſtris Störck, circa novi remedii dotes erraſſet, nonne hoc ei potiori jure condonandum eſſet, quam noſtrorum temporum botanicis, ne celeberrimis quidem exceptis, qui quotidie ſuper notiſſimis et ante plura ſæcula uſitatiſſimis falluntur remediis? Enimvero an unus quidem eſt inter illos, qui remediis ſolas, quas habent, tribuat proprietates? quot de illis jactitant virtutes, quæ illis ſunt omnino extraneæ? tumet ipſe hoc dicis rat. med. part. X. fol. 211.

Quot reticent e contra, quæ ipſis re vera conveniunt? quot demum inquirenda adhuc de illo capite requirunt? nonne præterea, quemadmodum et plerique alii auctores celeberrimi, omnes fere inter ſe hac de re diſſentiunt? Perpendantur modo horum præſtantiſſimorum hominum ſenſus de opio, & china china, utroque a tam longo tempore notiſſimo & uſitatiſſimo remedio. Quam prodigioſe occurrunt diverſi illo-

rum ſenſus? ut ceteri omittantur aucto-res, an tria non mediocris formæ volumina ſuffecerunt perilluſtri tantique pretii hodie habito, iuxta Te etiam ita habendo Medico Tralles, ut rite proprietates opii eiusque rationes operandi evolveret? Nonne experientia ſola Ranæ ab illuſtriſſimo van Swieten pagina 505. volumine IV. relata, præcipuum craſſiſſimi illius operis fundamentum omnino evertitur? Nonne a Te ipſo, Vir perilluſtris, rationibus, quas experientia confirmat, fundamentum iſtud impugnatum eſt? et licet experientia ſtet in gratiam iſtius remedii in variolis, quot medici interea, ne mentione quidem de illuſtri Tiſſot facta, iſtud ibi admittere renuunt? Et quidem ob cauſas tam ex proprietatibus eius male intellectis, quam ex præiudicata opinione deductis.

Nunquid ex vi modoque operandi China chinæ, qui cortex tamen, ut ita dicam, inſtar panis hic & nunc manducatur, minor diverſitas propter ſententias de eo olim & hodie adhuc latas eruitur? Nonne tot imo plures

ibi occurrunt contradictiones, & ſæpe etiam apud eumdem hominem (quemadmodum videre eſt apud anonimum *de recondita febris natura*) quam in applicatione ipſa huiusce remedii in praxi? Quam multas vero hæc non patitur? quod quaſi transeundo dictum volo: nonne accidit non obſtantibus ſaluberrimis huiusce remedii proprietatibus in pluribus morbis, quæ proprietates a tot peritiſſimis viris, a Te ipſo in plerisque operibus tuis recognitae & approbatæ ſunt: non obſtantibus commodis, ex eo ab illis palam & aperte perceptis, qui illud opportune, fateor, Tui adinſtar adhibere norunt: non obſtantibus demum, tot momentis ſolidiſſimis, & indubitatis in favorem eius remedii, nonne, inquam, accidit, ut multi auctores practici metum de illo concipiant, & non niſi puerilitur cauti illo utantur. Hos terret captioſa, quam de illo fingunt, adſtringens & obſtruens virtus: illos vana perſuaſio, ab eodem ſuſpendi tantum, quin imo aliquando in deterius adduci mala, contra quæ porrigitur. Ita omnes in eo conſenti-

 unt,

unt, ut illud periculoſum dicant, in iis etiam caſibus, ubi ab experientia ſaluberrimum declaratur. Sæpe etiam (o ſummum malum!) falſis ſemper decepti principiis, morbos fieri lethales aut ſaltem longiſſimi temporis permittunt, quos tamen ab initio intra dies pauciſſimos ſanare potuiſſent, ſi remedium hoc mature in auxilium opportunum advocaſſent.

Ut ad rem meam interdum deveniam : quot alia hic in medium proferre poſſem remedia , de quorum proprietatibus, operandi modo, viri præſtantiſſimi, nec ipſi ſecum, nec cum aliis multominus, aliquando conſentiunt ? ita agnoſcunt ultro: hic ſtat: *non plus ultra* quoad medicinam , qui quidem terminus ultimus non rarius imo frequentius apud nos , quam in quavis alia arte , aut ſcientia occurrit. Itaque viſis ſucceſſibus, iisque nobis ſufficientibus inhærendum, neque curandum eſt de modo quo , qui ſcitu non eſt omnino neceſſarius. Sic ſentis ipſe, Vir perilluſtris , non in uno loco tuorum operum.

Non-

Nonne ex his omnibus aperte deducendum, inter tricas, ut nihil dissimuletur, istud esse animadvertendum, quod perillustri Störck obiicis: quod proprietates & modum operandi Cicutæ assignando sententiam aliquando variaverit? nonne manifeste inde probatur, omnia a Te in telum & scutum evocari, dummodo hæc consiliis tuis, id est immoderatæ cupiditati, qua Cicutam & Cicutæ fautores in despectum adducere eniteris, tantisper inservire videantur.

Cum placuerit Enti supremo in omnibus operibus suis semper adorando, humanum intellectum limitibus angustis restringere, nonne limitatione ista nobis exprobrata, infinita illa sapientia quodammodo culpatur? eo procedis iniquius, quod Tu, etsi eximia in Te demiremur dona, limites tamen tuos etiam patiaris. Nunc ergo ad considerationes quasdam.

Numquid stupendum, simulque condemnandum videri debet, hominem tam vastæ eruditionis, & a quo tantum splendoris adquirit medicina, calamum

ſunm eiuscemodi epiſtolæ commodaſſe, unde famæ tam præclaræ, per tot labores, totque vigilias comparatæ, tam dolenda affertur imminutio?

Quidquid dixeris, vir perilluſtris, tua ſane, licet omni exceptione major, nunquam perſuadebit eloquentia, Te, aut vi religionis, aut vi munerum & officiorum, aut, quod minus adhuc veriſimile eſt, vi artis ipſius protegendæ ad talia in medium adducenda inductum fuiſſe.

Niſus ſuos impendere, ut una cum illuſtriſſimo præſide tuo triginta ad minimum & plerique celeberrimi & eruditiſſimi medici habeantur idiotæ doloſi; imo, qui præclariſſimi ſunt inter eos, habeantur ſicophantæ & perſecutores: niſus ſuos impendere, ut falſi reputentur caſus ultra centum ab eis relati, & confirmati, quid eſt aliud niſi ſibi ipſi palam maculam haud parvi momenti adſpergere; niſi cœlum, terram, totamque mortalium gentem ad iracundiam provocare?

Quam tibi glorioſius, Vir perilluſtris, ſi omiſſo illo ita parum Te digno opere

opere, quibusdam adeo controverſis, adeo male ſtabilitis, adeo dubiis & obſcuris artis noſtræ medicæ capitibus, ex quibus tantum damni non raro in hominum genus redundare ſolet, & elucidandis eorum theoriae & praxi, labores conſecraſſes tuos: ſi circa mala, quorum cauſæ & curationes, invito tot celeberrimorum auctorum conatu, in tenebris adhuc fere penitus ignotæ iacent, circa cauſas, & curationes malorum, quæ calami ſolertiſſimi leviſſime tantum, & quaſi obiter perſtrinxerunt, circa ipſa mala illa plurima, quæ Tu iam tetigiſti, ſed non ſufficienter extra omne dubium collocaſti, verſatus fuiſſes. Sic eſt inter cetera, Colica Pictonum dicta, de cuius natura & arte ut tractetur, hodie acriter adeo diſputatur; nec videtur reipſa levem diſſenſioni anſam ſubminiſtrare. Enim vero ex colicis undecim, circa quas intra unius anni ſpatium laboravi, tres tantum tua curavit methodus; quatuor Druſtica, in duabus tua ſucceſſu caruit, quæ apud quas neutra illarum profuerat, ſanatæ fuerunt aqua frigidiſſima

ſævi-

ſæviente hieme, quocunque modo corpori applicata; unus et alter ſuccubuere hoc ultimo prætermiſſo remedio. Quanta in arte curandi illius morbi diverſitas? numquid vero nihil ſuperaddendum reſtat iis, quæ hucusque circa malum iſtud inſtituta ſunt? an unica tantum circa iſtud indicatur methodus? aut larvatæ arthriditis, ut recens quidam affirmavit auctor, ſibi imago eſt effingenda.

Quam præclaras lauros Tibi, Vir periluſtris, demeſſuiſſes? quanta Tui aeſtimatione, quantis gratiarum actionibus nos, omnesque omnino homines erga Te devinxiſſes, ſi, nedum ſcriptis litteris in res adeo improbandas impegiſſes, perrexiſſes e contra rebus, quæ tanto cum fructu enucleandæ & eviſcerandæ ſunt, inſudare? quantae voluptati, quantoque Tibi extitiſſent in defatigationibus ſolatio memoris animi ſigna certiſſima, quæ Tibi quisque certatim exhibere feſtinaſſet. E contrario, niſi omnino alius ſis, ac ſemper hucusque te eſſe oſtenderis, quam triſtis, quam amara Tibi recurrere debet impor-

portuna huiusce epiſtolæ recordatio, quæ Tibi neceſſario omnes ſanæ mentis homines, quicunque illi fuerint, alienos præſtat, rationemque ſeveriſſimam apud ſupremum iudicem olim reddendam imponit.

Unicum introſpicio modum, huncque Tibi ex amicitia ſuadeo, ad ſedandos conſcientiæ remordentis ſtimulos, qui certiſſime ex illa enaſcentur epiſtola, non obſtante illa ſingulari animi magnitudine, quam Tu circa finem affectas, quamque Tibi e cœlo miſſam dicis, quaſi vero vires ad dilacerandos fratres ſuos cœlum poſſet emittere, unicum inquam modum reperio operis illius tui imaginem, (cuius aſpectu, Chriſtianus ſicuti es gloriari haud potes) ingratam minus oculis tuis efficiendi, ſpemque tibi procurandi, ut reſtitutam tibi demum animi tranquillitatem videas; unicus ille modus in eo conſiſtit.

1mo. Ut Te, Vir perilluſtris, non pudeat confiteri a Te præcipitata nimium de Cicuta lata fuiſſe iudicia, ſive quia Tu externa ignoraſti, ſive quia, ut dicis, propria Tibi infeliciter ſucceſ-

ſere

ſere experimenta: Te ita clamoribus undique contra Te iure ac merito propterea exortis, perturbatum fuiſſe, ut muſcas elephantes appellaveris. Multo eſt laudabilius errorem ſuum agnoſcere, quam eum per fas & nefas excuſatum habere velle.

2do. Ut totas ingenii vires, totos conatus tuos impendas, ad nova officia, illis jam a Te medicinæ præſtitis officiis (quorum vero pretium multum detrimenti in epiſtola tua patitur) abundantiſſime adiicienda. Ex ingenua iſta confeſſione, ex hoc a tota republica ſic percepto emolumento, ſperandum eſt, iſtud, quod tam iniuſte aggreſſus es, nunc & in futurum Tibi condonandum fore, eoque libentius, quod a Te laceſſiti homines extra tela tua poſiti fuerint, nihilque reipſa ab illis habeant metuendum.

Ecce iuxta me, Vir perilluſtris, viam unicam labem Tibi inſperſam abſtergendi; arti hoc reſtituendi, quod ipſi eripuiſti, meritam nempe famam & dignitatem; amicitiam illorum iterum recuperandi, quos ſi deprimere non potuiſti,

tuiſti, deprimere ſaltem totis viribus enifus es. Re ſerio conſiderata nulla, meo quidem iudicio, ſupereſt alia via.

Ne habeas meum conſilium ironice datum, ſed profectum ab homine ingenii Tui lumina magni faciente, palamque confitente, ſe non una vice multum fructus in praxi ex illis percepiſſe; ab homine, qui vehementer damna, quæ Tu tibimet ita errando procreaſti, dolet, quique vehementer cupit, ut illa non accidiſſent, vehementius vero adhuc, ut iterum ab omni labe mundus fieres; me, modo Tibi notus eſſem, facile ſincerum crederes.

Accede ergo rurſus ad verum, utile, & neceſſarium. Perfice ea, quæ Tu tantum primo delibaſti, antequam ad retro relicta delabaris. Semi enucleata ſæpe magis nocent, quam proſunt. Procul dein a Te diſputationes illæ, ubi alter alterum diris unguibus dilacerat, ubi illi, qui decertant, laudes ingenii, ſtyli elegantis, amoeni, floribusque exornati, laudes denique vanas & inutiles magis exquirunt, quam vias breviores, certiores, iuſtiores morbos

bos ſanandi. Ad hunc tamen unicum ſcopum intendere debemus; elegans ingenium non conſtituit ſemper excellentem medicum. Ita ipſe loqueris contra perilluſtres Dehaler & Tiſſot.

Nedum etiam Te illis diſputationibus amplius deinceps immiſceas. Cogita econtra, & perpende ſerio, utrum non via quædam ineunda foret, unde iſtæ apud nos omnino abolerentur. Res etſi difficillima non videtur tamen plane impoſſibilis.

Unum hoc tantum requiritur, ut poteſtates nempe omnes ſimul coniunctæ academiis ſuis imperent. 1mo. ut inter ſe conveniant, excogitent, & publicum faciant ſyſtema aliquod, quod ubique uniformiter, unum, ut ita dicam, quaſi corpus efficientes doceant; Ex diverſis enim apud illas principiis oriuntur apud nos ſententiæ diverſæ & diſputationes. 2do. Ut unaquæque ſeorſim academia ſingulis annis nova duodecim puncta maxime controverſa, utilitate præſtantiſſima, ſolutu difficillima eligat; de quibus anno elapſo ſuffragiisque numero ſuperioribus, ratione & experien-

rientia ponderofioribus collectis, leges fanciantur irrefragabiles, cum claris tamen & æquis exceptionibus fuis.

His rite obfervatis, vir perilluftris, poft aliquot annos, ut iudico, haberemus quid legale fatis, quid fatis fixum; inde tam uniformes evaderemus, quam nunc difcordes fumus, inprimis, quod maximi momenti eft, apud ægrotantium lectos.

Adeo felices fumus, ut in eo vivamus fæculo, ubi æquiffimi, fapientiffimi, inftructiffimi reges & principes ad gaudium & beatitatem populorum terris conceffi videntur; hoc innumera ubique demonftrant veftigia. An indigna attentione illorum haberetur tam potenter ad illud gaudium, ad illam beatitatem conducens ars medica, fi neceffariæ ab eis fuppetiæ implorarentur: nequaquam, Vir perilluftris, præfertim, cum ad pretiofam dierum fuorum confervationem præclarum inde collecturi fint emolumentum.

Veftrorum igitur eft, Viri perilluftres, medicinæ parentes, una fimul cum illis, qui propius ad magnates acce-

dunt, fidemque apud eos obtinent, ve-
ſtrorum eſt omnium, quorum officia ce-
terorum officiis, ob credita vobis pretio-
ſiſſima & ſanctiſſima longe ſuperiora
ſunt; Veſtrorum eſt, conſilia iſta ani-
mo revolvere, aut quidquid aliud ad
finem eumdem tendens excogitare, ſci-
licet ad eliminandum a medicina, prout
fieri poteſt, horrendam illam ſententia-
rum diverſitatem, tanto cum abuſu to-
leratam, ſæpeque perniciosiſſimam, il-
lam altercationum multitudinem pro-
digioſam, unde obſcuratur, vilis effici-
tur, & via ad iuſtas in nos exprobrationes
ſternitur.

Bene animadverto, Vir perilluſtris,
mihi a Te hic objicienda: ſed illa non
omnem effugiunt ſolutionem. Magnum
opus, labor ingens, vobis, fateor, in-
cumberet: at theſaurus omnium pretio-
ſiſſimus, hominum ſalus & vita nonne
ſudores tantos meretur, & quidem po-
tiori iure, quam eorum ſtatuum condi-
tionumque conſervatio aut auctio, quo-
rum tamen reſpectu rebus parcitur nul-
lis? una paronychia coactus athleta
fortiſſimus ita eſſe confitebitur. Sed hic
non

non eſt locus, quæſtionem hanc diſcutiendi. Satis eſt, quod nihil impoſſibile includat, & quod pars ſit officii veſtri.

Interim donec cœlo placuerit, ut pro optatiſſimo generis humani commodo, ars noſtra medica unionem iſtam in membris ſuis, uniformitatem iſtam in illorum judiciis, & operationibus tandem aſſequatur, ſi neceſſariæ & inevitabiles inciderint diſcuſſiones, ibi locum obtineant eruditio tantum, & experientia. detege Vir perilluſtris, veritatem, quod falſum eſt, ubicunque lateat, nulla perſonarum habita ratione; ſed noli eſſe mordax, nec unquam veritatis limites transgredi.

Ad mentem conſtanter revoca ſapientes mirabilesque regulas, quas Tu ipſe in multis operum tuorum locis, & nominatim pagina 2. epiſtolæ tuæ uni ex amicis tuis, adverſus perilluſtrem Tiſſot præſcribis. Utinam pro tua utilitate illarum oblitus non eſſes in illo controverſo opere, de quo hic eſt quæſtio, exſpectandum Tibi non fuiſſet, illud nomine æque tibi moleſto, atque aliis, quos offendit, iucundo donari.

Hæc,

Hæc, Vir perilluſtris habui quæ neceſſario epiſtolæ tuæ reſponderem, tum propter artem medicam & Cicutam, tum propter perſonas, quas iniuſte adeo impetit. Maturius ſcripſiſſem, niſi litteræ tuæ, licet ardentiſſimum illas legendi mihi extiterit deſiderium, ad me poſt quinque vel ſex tantum menſes perveniſſent. Utrum aliquid reipſa reponerem, aliquamdiu dubitavi. Neſcio an me alter fortaſſe præverterit. Non ſum in loco, ubi libros ſtatim, atque in lucem prodeunt, mihi queam procurare.

Non culpabor, ut ſpero, quaſi non ita verbis moderatus fuiſſem, ac eſſe potui. Si rite natura, & momenta rerum a me tractatarum perpendantur, nemo eſt, qui non ſtatim fræ-num animadvertat anguſtiſſimum, quo artem meam loquendi, lege ſeveriſſima temperare aggreſſus ſum: qui non animadvertat pariter, exortas mihi inde moleſtias, quando aliquid minus glorioſum Tibi in medium proferre, urgente neceſſitate, coactum me credidi.

Si quædam tamen nonnihil tantum inepta mihi nolenti forte exciderint verba, hæcce revoco, ſincere aſſerens inſuper, Te a tua ſeparatum epiſtola æſtimatione & mea, & orbis univerſi mihi videri digniſſimum.

* * * * * * * * *